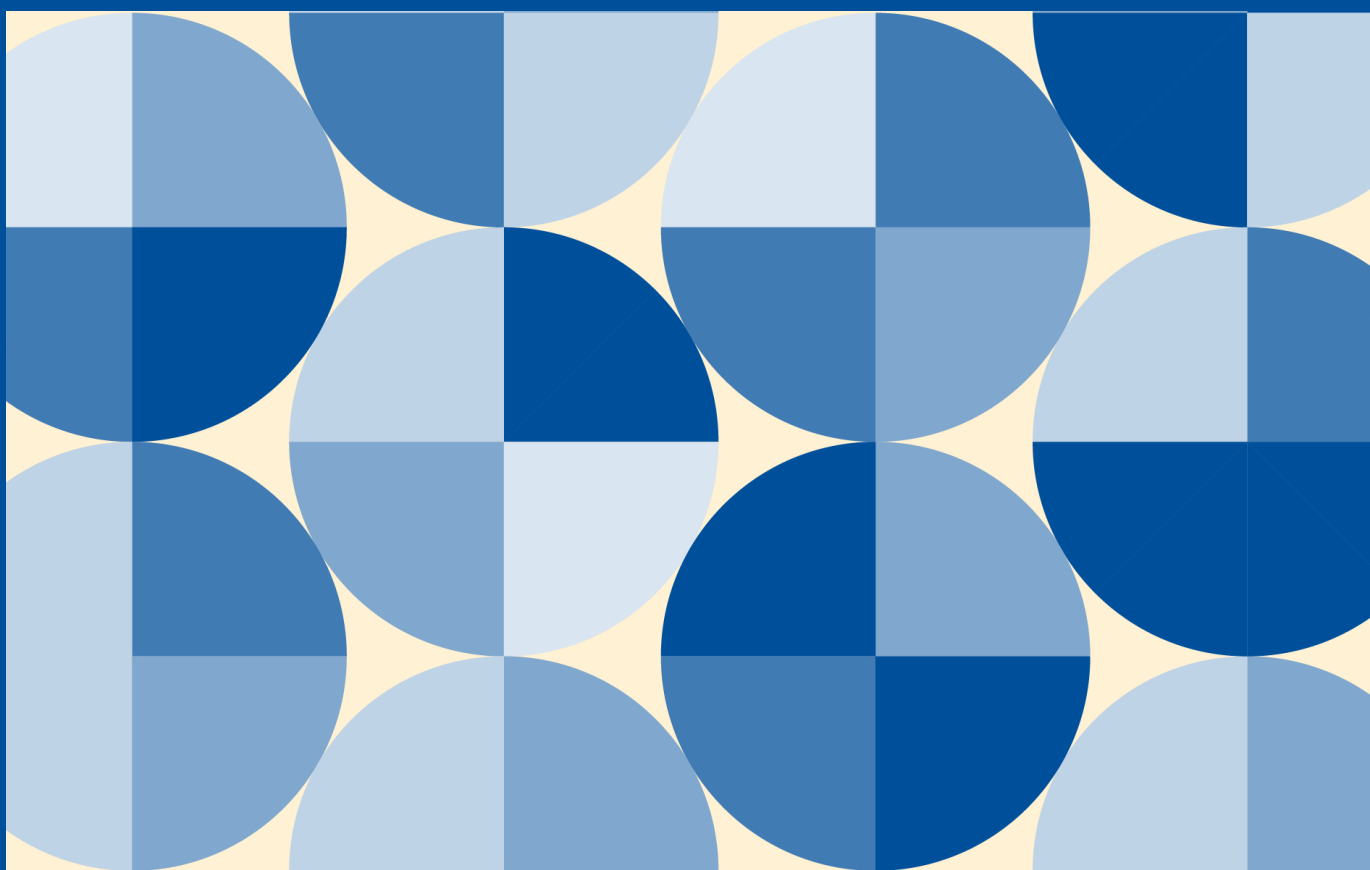


ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed

Erfaringer fra et modningsprojekt i fire kommuner



*ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed
– Erfaringer fra et modningsprojekt i fire kommuner*

© VIVE og forfatterne, 2025

e-ISBN: 978-87-7582-527-1

Projekt: 302676

Rapporten er udarbejdet af VIVE for Social- og Boligstyrelsen

Finansiering: Social- og Boligstyrelsen

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.



VIVE støtter FN's verdensmål og angiver her, hvilket eller hvilke verdensmål der knytter sig til publikationen.



Forord

I denne rapport præsenteres resultaterne af en evaluering af et modningsprojekt 'ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed', der er gennemført af Social- og Boligstyrelsen i samarbejde med fire kommuner.

I projektet er udviklet en indsatsmodel med fem indsatsselementer, der ud over ICM-støtte også består af en systematisk boligindsats, et samarbejde med den kommunale ungeindsats, en systematisk opsporingsindsats og de unges deltagelse i fællesskaber. Evalueringen afdækker resultater og erfaringer med udviklingen og implementeringen af indsatsmodellen i praksis i de fire kommuner.

Vi retter en stor tak til de unge og til de ledere og medarbejdere i de fire kommuner, der har bidraget til undersøgelsen gennem kvalitative interview.

Vi retter også en tak til to anonyme reviewere, der har kommenteret på rapporten.

Undersøgelsen er udarbejdet af seniorforsker Lars Benjaminson og chefanalytiker Karen Margrethe Dahl.

Undersøgelsen er bestilt og finansieret af Social- og Boligstyrelsen.

Kræn Blume Jensen

Forsknings- og analysechef for VIVE
Sociale forhold og Arbejdsmarked



Indholdsfortegnelse

Hovedresultater	5
Afrapportering	11
1 Indledning	12
1.1 Baggrund	12
1.2 Indsatsmodellen	13
1.3 Evalueringsens formål	16
1.4 Metode og data	16
1.5 Læsevejledning	17
2 Organiseringen af indsatsen i de fire kommuner	18
3 De unge og de igangsatte forløb	20
3.1 Antal unge i indsatsen	20
3.2 Køn, alder og nationalitet	21
3.3 Hjemløshed og risiko for hjemløshed	22
3.4 De unges udsathedsprøfil	24
3.5 Opsamling	27
4 Erfaringer med modellens indsatslementer	28
4.1 ICM-støtten	28
4.2 Systematisk boligindsats	39
4.3 Samarbejde med den kommunale ungeindsats	46
4.4 Systematisk opsporingsindsats	52
4.5 De unges deltagelse i fællesskaber	55
4.6 Opsamling	58
5 Omkostningsanalyse	60
5.1 Omkostningerne forbundet med ICM-indsatsen	60
5.2 ICM-indsatsens økonomiske perspektiver	63
5.3 Behov og potentiale for brug af ICM-indsatsen i andre kommuner	66
Litteratur	67
Bilag 1 Bilagstabel	68

Hovedresultater

I denne rapport præsenteres erfaringer fra modningsprojektet 'ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed'. I projektet har der været fokus på at udvikle en sammenhængende indsats for unge i alderen 17-25 år, som lever i hjemløshed eller er i risiko for hjemløshed, herunder unge med grønlandsk baggrund. Indsatsen har været udviklet af Social- og Boligstyrelsen i et samarbejde med fire kommuner i en 2-årig periode fra efteråret 2023 til december 2025. De fire kommuner er anonymiserede i evalueringen. Evalueringen af modningsprojektet er gennemført af VIVE.

Baggrund

Modningsprojektet har taget udgangspunkt i erfaringerne fra tidligere indsatsprogrammer for unge i hjemløshed, der har vist, at Housing First-tilgangen med de tilhørende specialiserede støttemetoder er en virksom tilgang til unge i hjemløshed. Projektet bygger særligt videre på erfaringerne fra projektet 'Housing First til Unge', hvor der blev udviklet en indsatsmodel baseret på Housing First-tilgangen, og som var særligt målrettet unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. I det tidligere projekt blev der primært gjort brug af den specialiserede støttemetode Critical Time Intervention (CTI). En erfaring fra projektet var imidlertid, at en del af de unge havde komplekse og længerevarende støttebehov, og at der derfor var behov for også at udvikle en indsats baseret på metoden Intensiv Case Management (ICM), der generelt er henvendt til både unge og voksne med en forholdsvis høj kompleksitet i ud-satheden og længerevarende støttebehov. Indsatsmodellen i indeværende modningsprojekt har derfor haft til formål at udvikle en indsats baseret på ICM-metoden særligt henvendt til målgruppen af unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed.

Der var også behov for at udvikle modellens øvrige elementer i forhold til målgruppen af unge. I 'Housing First for Unge' indgik allerede et indsatsselement om, at kommunen skal have en systematik i forhold til at tilvejebringe boliger til de unge. Desuden indgik et indsatsselement om tidlig opsporing, hvilket skal ses i lyset af, at mange af de unge i hjemløshed lever som "sofasovere" hos familie, venner og bekendte, ligesom de unge i risiko for hjemløshed ofte befinder sig i forskellige former for ustabile boligsituationer. Et systematisk fokus på tidlig opsporing er derfor vigtigt for at få skabt en kontakt til de unge i målgruppen. Indsatsselementerne om en systematisk boligindsats og en systematisk opsporingsindsats har været videreført i indeværende modningsprojekt. For yderligere at målrette indsatsmodellen til ungegruppen er også inkorporeret et indsatsselement om samarbejde med den kommunale ungeindsats, der varetager den uddannelses- og beskæftigelsesrettede indsats

for unge i kommunerne. Derved lægger der vægt på, at indsatsmodellen også skal være med til at understøtte de unge i at komme nærmere uddannelse og beskæftigelse. Endelig har der i modeludviklingen også indgået et indsatsselement med fokus på at understøtte de unges deltagelse i fællesskaber. Samlet set har modningsprojektet været baseret på udviklingen af en indsatsmodel med fem indsatsselementer:

- IMC-støtte
- Systematisk boligindsats
- Samarbejde med den kommunale ungeindsats
- Systematisk opsporingsindsats
- De unges deltagelse i fællesskaber.

Derudover var der i udgangspunktet for modningsprojekt også et særligt fokus på at gøre erfaringer med brug af ICM-støtte til unge med grønlandsk baggrund, da disse generelt er overrepræsenterede i hjemløshed og ofte har nogle særlige vanskeligheder, når de befinder sig i udsatte positioner i Danmark.

Resultater af modningsprojektet

ICM-støtten er velegnet som støttemetode til unge

Erfaringerne fra modningsprojektet viser, at ICM-metoden er velegnet til at imødekomme de komplekse støttebehov, som kendetegner mange af de unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Projektmedarbejderne oplever, at det særligt er ICM-metodens mulighed for en fleksibel og intensiv støtte, der løbende kan tilpasses den unges støttebehov, der gør metoden velegnet til målgruppen. De oplever, at indsatsen giver mulighed for hurtigere at "rykke" de unge end den almindelige kommunale bostøtteindsats, som typisk ikke har samme fleksibilitet og intensitet som ICM-støtten. De unge, der er blevet interviewet i projektet, giver generelt udtryk for at have fået en god hjælp i forhold til deres udfordringer, og flere fremhæver, at støtten kombineret med muligheden for at få en bolig har været afgørende for, at de har oplevet en bedring i deres situation.

En væsentlig erfaring omkring brugen af ICM-støtten er endvidere, at den er velegnet som støtteindsats til både unge, der allerede befinder sig i hjemløshed, og som indsats til at forebygge, at unge i risiko for hjemløshed kommer ud i egentlig hjemløshed.

ICM-støtten fungerer bedst sammen med en systematisk boligindsats

Evalueringen viser, at ICM-indsatsen fungerer bedst, når kommunerne arbejder systematisk med at skaffe boliger til de unge i indsatsen. De kommuner, der er lykkedes bedst med det, har anvendt almenboliglovens mulighed for at anvise de unge til almene ungdomsboliger uden at kræve aktiv studiedeltagelse. En hurtig boligløsning i starten af ICM-forløbet er ifølge de unge med til at skabe overskud til at fokusere på deres andre udfordringer og giver ifølge ICM-medarbejderne mulighed for at arbejde mere langsigtet med de unge. Derudover tyder evalueringen på, at en hurtig boligløsning kan være med til at afkorte den tid, de unge har brug for den intensive ICM-støtte. Den kommune, der har skaffet de unge i bolig på kortest tid, har således også haft kortere ICM-forløb end de andre kommuner, hvorefter de unge enten er overgået til mindre omfattende § 85-støtte eller fx har kunnet nøjes med støtte i beskæftigelsessystemet.

ICM-støtten giver mulighed for at støtte op om en beskæftigelsesrettet indsats for de unge

Indsatselementet omkring samarbejde med den kommunale ungeindsats (KUI) har særligt til formål at styrke et fokus på uddannelse og beskæftigelse i indsatsen for de unge. To af de medvirkende kommuner har forankret ICM-indsatsen direkte i den kommunale ungeindsats, mens de to andre kommuner har forankret ICM-indsatsen i en myndighedsafdeling og en udførende enhed på socialområdet. I de to sidstnævnte kommuner har samarbejdet med beskæftigelsesindsatsen været organiseret ved, at en medarbejder fra kommunens beskæftigelsesindsats for unge har indgået i projektkonstruktionen med arbejdstid sat af til at varetage beskæftigelsesindsatsen for de unge i projektet. I alle fire kommuner er der en oplevelse af, at samspillet mellem ICM-indsatsen og den beskæftigelsesrettede indsats styrker muligheden for at arbejde med et fokus på uddannelse og beskæftigelse i indsatsen for de unge. Det kommer også til udtryk ved, at en forholdsvis høj andel på 73 % af de unge, der har deltaget i ICM-indsatsen, undervejs i forløbet har haft lønnede ordinære timer i beskæftigelse, har deltaget i uddannelse eller været i virksomhedspraktik. En væsentlig erfaring er, at den intensive og fleksible ICM-indsats giver mulighed for at give en tæt social støtte samtidig med den beskæftigelsesrettede indsats, herunder fx i perioder, hvor den unge starter i beskæftigelse, i praktik eller i et uddannelsesforløb, hvor medarbejderne typisk oplever et øget støttebehov.

Opmærksomhed på graden af myndighedsinvolvering

Evalueringen viser, at det generelt styrker udførelsen af myndighedsarbejdet omkring de unge i ICM-indsatsen, når myndighedsdelen integreres i organiseringen omkring ICM-indsatsen, og at det er vigtigt, at der specifikt afsættes ressourcer til myndighedsrådgiverne til at håndtere myndighedsarbejdet. I de to kommuner, der

har forankret indsatsen inden for socialområdet, har der i begge disse kommuner også indgået myndighedsrådgivere i projektorganiseringen, som i en del af deres arbejdstid har haft en nedsat caseload (antal borgere pr. myndighedsrådgiver) til at varetage myndighedsarbejdet omkring de unge. I begge disse kommuner er der en høj andel af de unge i ICM-forløb, der har en myndighedshandleplan. I de to andre kommuner har forankringen i den kommunale ungeindsats generelt givet mulighed for et stærkt fokus på uddannelse og beskæftigelse, men i begge disse kommuner har det samtidig været vanskeligere at integrere myndighedsdelen i indsatsen, og kun få af de unge i disse kommuner har haft en myndighedshandleplan, mens de har været i gang med deres ICM-forløb. Da der samtidig ikke har været sat tid af til at varetage myndighedsarbejdet som led i projektorganiseringen i begge de to sidstnævnte kommuner, er det imidlertid ikke muligt entydigt at konkludere, om den svagere forankring af myndighedsdelen primært skyldes forankringen i den kommunale ungeindsats, eller det snarere afspejler, at der ikke har været sat specifik tid af til myndighedsarbejdet omkring indsatsen i disse to kommuner.

Et tværgående aktørsamarbejde er centralt for en tidlig opsporing

I alle fire kommuner er der gode erfaringer med opsporingsindsatsen, og alle fremhæver vigtigheden af at forankre opsporingsindsatsen i et tværgående aktørsamarbejde. Projektmedarbejderne i alle de fire kommuner fremhæver i den sammenhæng vigtigheden af at komme ud at informere om indsatsen – herunder både om ICM-metoden og Housing First-tilgangen hos de relevante aktører i kommunen, der kan støde på de unge i målgruppen i deres daglige arbejde.

De unge har forskellige ønsker og behov i forhold til deltagelse i fællesskaber

Evalueringen viser, at arbejdet med de unges relationer og fællesskaber er vigtigt, men at de unge har forskellige ønsker og behov i forhold til dette indsatsselement og ofte prioriterer bolig og job højere end et selvstændigt fokus på nye fællesskaber med andre unge. Det er således vist sig vigtigt at arbejde med de unges relationer og sociale kompetencer, ligesom det også har været vigtigt at understøtte de unge i at kunne indgå i sociale aktiviteter på uddannelsessteder og arbejdspladser. Nogle unge har derudover været glade for at deltage i fællesskaber med andre unge i samme situation som dem selv – fx i forbindelse med fællesspisninger, træning eller biografbesøg med andre unge i projektet. Her har der været gode erfaringer med ansættelse af en peer-medarbejder, der selv har egen hjemløshedserfaring, og som kan være med til at facilitere både individuelle og fælles aktiviteter med de unge, ud fra deres ønsker og behov.

Grønlandske unges udfordringer ligner danske unges, men sprog og manglende systemkendskab forstærker kompleksiteten

Der har som nævnt også været et fokus i projektet på brugen af ICM-støtte til unge med grønlandsk baggrund i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Det har dog vist sig primært kun at være i én af kommunerne, at der har været flere unge med grønlandsk baggrund med i indsatsen. Samlet set har 7 % af de unge i ICM-forløb haft grønlandsk baggrund. Selvom det er en forholdsvis lille del af de unge i projektet, skal det understreges, at dette er en markant overrepræsentation i forhold til andelen med grønlandsk baggrund i befolkningen generelt. De grønlandske unge ligner på mange måder de andre udsatte unge i projektet og har ligeledes problemer med svære opvækstvilkår, ubehandlede psykiske vanskeligheder og misbrug. Vanskelighederne forstærkes ofte af sproglige vanskeligheder og en vis tilbageholdenhed med at opsøge kommunal hjælp, hvilket både handler om vanskeligheder med at forstå systemet og mistillid til det danske system. Erfaringerne fra evalueringen viser, at ICM-metoden også giver gode rammer for at yde en intensiv og fleksibel støtteindsats til unge med grønlandsk baggrund. Erfaringerne viser samtidig, at det kan være en god idé at etablere et samarbejde med aktører i det grønlandske miljø, når man opsporer denne gruppe af unge, og være forberedt på, at arbejdet med at opbygge og vedligeholde relationer til disse unge kan kræve en ekstra indsats. Til gengæld tyder erfaringerne også på, at unge med grønlandsk baggrund ligesom de øvrige unge oplever en positiv udvikling, når de oplever at blive set og forstået, og når de får hjælp til at tilgå velfærdssamfundets eksisterende tilbud.

Økonomisk analyse og vurdering af indsatsen

Der indgår i evalueringen også en økonomisk analyse af indsatsen. Denne analyse viser, at de gennemsnitlige omkostninger til ICM-indsatsen udgør ca. 3.4 mio. kr. i hver kommune, hvoraf de ca. 0,7 mio. kr. er omkostninger til etableringen af indsatsen, mens den resterende del af udgiften, godt 2,6 mio. kr. pr. kommune, er omkostninger til indsatsens drift. Indsatsen har gennemsnitligt set været i drift i knap 2 år, og de gennemsnitlige driftsudgifter pr. måned, hvor indsatsen har været i drift, andrager ca. 121.000 kr. pr. kommune. Der er en vis variation mellem kommunerne i disse udgifter, hvilket for etableringsomkostningernes vedkommende bl.a. hænger sammen med, om kommunerne bygger oven på en eksisterende indsats baseret på Housing First-tilgangen. Projektorganiseringen, herunder i hvilket omfang også medarbejdere fra andre afdelinger i kommunen indgår i indsatsen, spiller også ind på både etablerings- og driftsomkostningerne.

I forbindelse med en vurdering af omkostningerne til indsatsen fremhæver projektlederne, at det er vigtigt at se disse omkostninger i et langsigtet perspektiv. Omkostningerne skal således holdes op imod de forventede fremtidige udgifter til indsatser for de unge, hvor mange af de unge formentlig ville opleve en stadig

tiltagende marginalisering, og hvor det for en del af de unges vedkommende ville være et spørgsmål om tid, før de ville blive indskrevet på en § 110-boform, når deres muligheder for at overnatte hos familie, venner og bekendte er opbrugt. Projektlederne fremhæver i den forbindelse, at ud over forbedringen i de unges livssituation, er der også et økonomisk perspektiv for kommunen forbundet med indsatsen, i og med at hvis det gennem ICM-indsatsen lykkes at forebygge blot ganske få ophold på § 110-boformer, vil det meste af indsatsen formentlig have tjent sig selv hjem igen.

Fakta om undersøgelsen

Evalueringsprojekt om brugen af ICM-støtte til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed:

- Fokus på erfaringerne med brugen af ICM-støtte, en systematisk boligindsats, samarbejde med den kommunale ungeindsats, tidlig opsporing af de unge og de unges deltagelse i fællesskaber
- Kvantitative data om de unge i indsatsen og deres forløb
- Kvalitative interviews med både medarbejderne i indsatsen og en del af de unge.

> **Afrapportering**

1 Indledning

I denne rapport præsenteres resultater og erfaringer fra modningsprojektet ICM-støtte for unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed, der har været gennemført af Social- og Boligstyrelsen i et samarbejde med fire kommuner. De fire medvirkende kommuner er anonymiserede i evalueringen og fremtræder med navnene: Kommune A, B, C og D. Kommunerne har i en projektperiode fra slutningen af 2023 og frem til afslutningen af 2025 arbejdet med at udvikle en ICM-indsats for unge i hjemløshed og unge i risiko for hjemløshed. Projektet har været baseret på en indsatsmodel med fem indsatslementer:

- ICM-støtte
- en systematisk boligindsats
- et samarbejde med den kommunale ungeindsats (KUI)
- en systematisk opsporingsindsats
- et fokus på at styrke de unges deltagelse i fællesskaber med andre unge.

I dette kapitel præsenteres baggrunden og konteksten for projektet, indsatsmodellen, der har dannet udgangspunkt for modningsprojektet, evalueringens formål, evalueringens metode og datagrundlag, samt en kort læsevejledning til rapportens fire kapitler.

1.1 Baggrund

Staten og kommunerne har i en årrække arbejdet med at implementere Housing First-tilgangen på hjemløshedsområdet i Danmark. Det er bl.a. sket gennem en række indsatsprogrammer, der startede med Hjemløsestrategien, der forløb fra 2009-2013 (Rambøll & SFI, 2013). Flere af indsatsprogrammerne har haft særligt fokus på ungegruppen, hvilket var tilfældet i projektet 'En styrket sammenhængende og helhedsorienteret indsats til unge med særlig fokus på forebyggelse og tidlig indsats' ('Ungeprojektet') (2014-2017), som var det første indsatsprogram, hvor Housing First-tilgangen blev afprøvet særskilt til unge (Rambøll & VIVE, 2018). I projektet 'Midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge hjemløse' (2017-2019) blev en indsats afprøvet med hurtig stabilisering af boligsituationen som grundlag for at udvikle en støtterelation (Benjaminsen et al., 2019).

Som forløber for indeværende modningsprojekt var der i projektet 'Housing First for Unge' (2020-2021) fokus på at udvikle en indsatsmodel baseret på Housing First-

tilgangen til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed (Benjaminsen & Grønfeldt, 2022). Her var der særligt fokus på at styrke organiseringen omkring indsatsen for at sikre en større systematik i at skaffe boliger til de unge og for at sikre mere helhedsorienterede planer for dem. Samtidig blev der gjort erfaringer med at inkorporere forskellige nye indsatslementer særligt henvendt til målgruppen af unge. Et vigtigt element var et aktørsamarbejde om en tidlig opsporingsindsats, der skulle imødekomme unges særlige hjemløshedssituation, der ofte bærer præg af "skjult" hjemløshed, hvor de unge overnatter midlertidigt hos familie, venner og bekendte, hvilket generelt gør det vanskeligt for kommunerne at komme i kontakt med de unge.

'Housing First for Unge'-projektet bidrog således på en række områder til en væsentlig videreudvikling af indsatsmodellen for unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Den sociale støtteindsats var dog i hovedparten af forløbene baseret på CTI-metoden og dermed på det tidsbegrænsede, faseopdelte 9-måneders støtteforløb, der er grundstammen i CTI-metoden. Her var erfaringen, at nogle af de unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed havde en højere kompleksitet i udsathed, end hvad der generelt kendetegner målgruppen for CTI-metoden. Der viste sig således et behov for i højere grad at bringe ICM-metoden på spil i støtteindsatsen for de unge, idet ICM-metoden er henvendt til en målgruppe af unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed, som har mere komplekse problematikker end målgruppen for CTI-metoden. I modsætning til CTI-metoden har ICM-metoden ikke en fast defineret varighed, men gives til den unge, så længe den unge har behov for en ICM-indsats.

1.2 Indsatsmodellen

Det er behovet for at videreudvikle ICM-metoden som specialiseret støtteindsats til unge i hjemløshed og unge i risiko for hjemløshed og behovet for at udvikle og integrere en række ungespecifikke elementer ind i denne indsats, der har dannet udgangspunkt for den indsatsmodel, der er blevet udviklet i indeværende modningsprojekt. Omdrejningspunktet i indsatsmodellen har således været udviklingen af ICM-støtte til målgruppen af unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed. Ud over ICM-støtten er indsatslementerne om en systematisk boligindsats og en systematisk opsporingsindsats fra indsatsmodellen 'Housing First for Unge' blevet videreført i dette modningsprojekt. Desuden er der også blevet inkorporeret et indsatslement med fokus på at styrke den beskæftigelsesrettede indsats for de unge. Det kommer til udtryk ved et indsatslement om samarbejde med den kommunale ungeindsats (KUI), der generelt varetager uddannelses- og beskæftigelsesindsatsen for unge op til 25 år. Endelig har der også været inkorporeret et indsatslement med fokus på de unges deltagelse i fællesskaber. Samlet set har modningsprojektet således taget udgangspunkt i en indsatsmodel med fem indsatslementer (Figur 1.1). Indsatslementerne ICM-støtte og de unges deltagelse i fællesskaber vedrører den

individuelle støtte til de unge, mens indsatslementerne systematisk boligindsats, systematisk opsporingsindsats og samarbejde med den kommunale ungeindsats er indsatslementer på det organisatoriske niveau.

Figur 1.1 Indsatsmodellens fem indsatslementer



Kilde: VIVE baseret på Figur 1 (s. 6) i ICM-støtte til unge. Vejledning til indsatslementerne, Social- og Boligstyrelsen (2024).

1. ICM-støtte

Dette indsatslement har fokus på at udvikle og tilpasse ICM-metoden til en målgruppe af unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed, der ud over hjemløshed også har komplekse problemer som fx psykisk sygdom, misbrug af rusmidler eller kriminalitet. ICM-støtten er generelt kendetegnet ved en fleksibel og intensiv støtte, hvor en case manager (ICM-medarbejderen) giver både social og praktisk støtte

med udgangspunkt i borgerens støttebehov og aktuelle livssituation. Samtidig varetager ICM-medarbejderen en koordinerende tovholderfunktion i forhold til den unges kontakt med og brug af øvrige relevante indsatser – både kommunale og ikke-kommunale indsatser. Endelig er der et længerevarende tidsperspektiv, idet ICM-støtten som udgangspunkt er tidsubegrænset og gives, så længe borgeren har behov for denne form for støtte.

2. Systematisk boligindsats

Et væsentligt element i forhold til at afhjælpe hjemløshed blandt unge er at kunne tilvejebringe en passende boligløsning for den unge. Her viser erfaringerne fra tidligere indsatsprogrammer, at da det generelt kan være vanskeligt at skaffe betalbare boliger til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed, er der et behov for en systematisk tilgang i kommunen til at skaffe boliger til de unge ved fx at bruge kommunal boliganvisning eller ved at indgå samarbejdsaftaler mellem kommunen og de almene boligorganisationer om at stille boliger til rådighed for indsatsen. Samtidig kan der være behov for at arbejde med at tilvejebringe boliger på anden vis, fx ved at skaffe boliger gennem boligportaler, det private lejemarked eller lignende.

3. Samarbejde med den kommunale ungeindsats

Det tredje element i indsatsmodellen er et krav om samarbejde mellem ICM-indsatsen og den kommunale ungeindsats (KUI) med henblik på at integrere de unge i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet. Dette indsatsselement har generelt til formål at sikre en forankring af ICM-indsatsen i den eksisterende kommunale ungeindsats og sikre den fornødne sammenhæng med den øvrige indsats i kommunen for unge i udsathed.

4. Systematisk opsporingsindsats

Det fjerde indsatsselement består af en systematisk opsporingsindsats i forhold til de unge i målgruppen. Dette indsatsselement tager udgangspunkt i, at unge i hjemløshed ofte vil befinde sig i "skjult hjemløshed" fx ved at overnatte på sofaer hos venner og bekendte. De henvender sig måske først sent til kommunen – når de ikke længere kan finde overnatningsmuligheder i deres netværk, eller når netværket er slidt ned. For at kommunerne kan opdage de unge og iværksætte en tidlig indsats, er det derfor vigtigt at systematisere opsporingsindsatsen ved at inddrage relevante lokale aktører – både andre kommunale afdelinger og ikke-kommunale aktører – der kan have kontakt med og kendskab til unge i målgruppen samt at etablere lokale procedurer for at sikre, at de unge henvises til indsatsen.

5. De unges deltagelse i fællesskaber

Det femte og sidste element i indsatsmodellen er et fokus på de unges muligheder for at indgå i fællesskaber med andre unge. Dette indsatsselement har særligt fokus på at styrke de unges tilknytning til positive fællesskaber, hvor de også kan styrke deres sociale kompetencer. Det kan både være de fællesskaber, de indgår i på deres uddannelse, arbejdsplads eller organiserede fritidsaktiviteter, og det kan være nye fællesskaber, som etableres mellem de unge, der deltager i ICM-projektet.

1.3 Evalueringens formål

Formålet med evalueringen har været at opnå erfaringer med udviklingen af indsatsmodellen baseret på de fem indsatsselementer og derigennem afdække, hvorvidt det lykkes at udvikle og implementere en ICM-indsats målrettet unge i hjemløshed eller i risiko for hjemløshed. Som led i evalueringen af modningsprojektet tilvejebringes også et grundlag for at kunne vurdere, om indsatsen er udviklet og egnet til en eventuel efterfølgende afprøvning. Det indebærer, at der foretages analyser af indsatsens virkninger og af indsatsens implementering på tværs af kommunerne. Der indgår også en analyse af indsatsens økonomiske aspekter i forbindelse med etablering og drift i form af en omkostningsanalyse.

Kort før modningsprojektets igangsættelse blev der indføjet en ny paragraf i serviceloven, nemlig § 85a, der giver kommunerne mulighed for at anvende de specialiserede støttemetoder¹ fra Housing First-tilgangen til borgere i hjemløshed eller i risiko for hjemløshed. Modningsprojektet bidrager i den sammenhæng også med viden og erfaringer om, hvordan en ICM-indsats under § 85a for unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed kan udformes og organiseres i kommunerne.

1.4 Metode og data

Evalueringen er baseret på forskellige datakilder. I løbet af projektperioden er der indsamlet kvantitative data i form af registreringer om de unge, der har indgået i forløb. Dette er sket gennem dokumentationssystemet HjemløshedIT, som Social- og Boligstyrelsen generelt anvender til indsamling af data og dokumentation om indsatser på hjemløshedsområdet. Registreringerne i dokumentationssystemet er blevet suppleret med registreringer om de unge og deres forløb, som projektmedarbejderne har foretaget i et excel-skema i hver kommune, hvilket har bidraget med forskellige oplysninger,

¹ Ud over ICM-metoden er de tre øvrige specialiserede støttemetoder i den danske version af Housing First-tilgangen: ACT (Assertive Community Treatment), M-ACT (Modificeret Assertive Community Treatment) og CTI (Critical Time Intervention).

som ikke indgår i HjemløshedIT. I løbet af projektperioden er også foretaget kvalitative interviews med projektledere og medarbejdere, der har været tilknyttet projektet, ligesom der også er foretaget kvalitative interviews med en del af de unge, der har deltaget i indsatsen. Der er også indsamlet data om indsatsens fidelitet, hvor projektledere og bostøttemedarbejdere undervejs gennem projektperioden har vurderet en række fidelitetsmål for brugen af ICM-metoden og Housing First-tilgangen. Endelig er der indsamlet økonomiske oplysninger fra kommunerne om omkostninger ved indsatsen, herunder med en opdeling på etablerings- og driftsomkostninger.

Boks 1.1 Data og metode

Kombination af kvantitative og kvalitative data

- Kvantitative registreringer om de unge og deres forløb i dokumentationssystemet HjemløshedIT
- Supplerende kvantitative registreringer i hver af de fire kommuner
- Kvalitative interviews med projektledere og projektmedarbejdere i kommunerne
- Kvalitative interviews med en del af de unge i ICM-forløb.

1.5 Læsevejledning



Rapporten er bygget op om tre hovedafsnit. I kapitel 2 gennemgås kort organiseringen af indsatsen, der har været forskellig på tværs af de fire kommuner. I kapitel 3 tegnes et billede af målgruppen af unge, der har deltaget i indsatsen. Der foretages en opgørelse af antallet af unge, der har deltaget i et indsatsforløb i de fire kommuner, og der tegnes en demografisk profil af de unge og en profil af deres udsathedsproblematikker. I kapitel 4 afdækkes resultater og erfaringer fra modningen af indsatsen i de fire kommuner. Dette kapitel er struktureret omkring modellens fem indsatslementer, hvor der for hvert enkelt indsatslement ses på læringen og de erfaringer, der er høstet om det pågældende indsatslement i løbet af projektperioden. Kapitel 5 udgør evalueringens økonomiske analyse, hvor der foretages en analyse af omkostningerne til etablering og drift af indsatsen og af de økonomiske perspektiver omkring brugen af ICM-indsatsen.

2 Organiseringen af indsatsen i de fire kommuner

I dette kapitel præsenteres organiseringen af ICM-indsatsen i de fire kommuner. De fire kommuner, der har deltaget i modningsprojektet, er som nævnt anonymiserede og benævnes kommune A, B, C og D i rapporten. De fire kommuner har haft en forskellig organisering og forankring af ICM-indsatsen, som spiller ind på de erfaringer, der er gjort med nogle af indsatslementerne. I de følgende fire afsnit gennemgås derfor kort organiseringen af indsatsen i hver af de fire kommuner.

Kommune A

I Kommune A har ICM-indsatsen været forankret i kommunens myndighedsafdeling, hvorfra der i projektet indgår to myndighedsrådgivere, hvor den ene samtidig er projektleder for indsatsen. To medarbejdere fra den udførerafdeling, som varetager den sociale bostøtte i kommunen, har indgået som ICM-medarbejdere i indsatsen. Ud over disse medarbejdere har der i projektet været tilknyttet en virksomhedskonsulent fra ungeafdelingen i kommunens jobcenter, som har varetaget den beskæftigelsesrettede indsats for de unge. Virksomhedskonsulenten har i denne del af sin arbejdstid haft ca. halvt så mange unge i sin sagsstamme som normalt og har således haft mere tid til at arbejde med de unge end den tid, der ellers er til rådighed for arbejdet med de unge i jobcentret. Ud over de direkte involverede parter i projektet har der i projektet også været et tæt samarbejde med kommunens ydelsesafdeling.

Kommune B

I Kommune B har ICM-støtten for unge i den første del af projektperioden været placeret i kommunens arbejdsmarkedscenter, der også varetager den kommunale ungeindsats i kommunen. I løbet af projektperioden blev der igangsat en omlægning af indsatsen på ungeområdet, hvor alle udførende indsatser på ungeområdet blev lagt sammen i et nyt ungecenter, der også indbefatter ICM-indsatsen. Der er til indsatsen knyttet to ICM-medarbejdere, hvoraf den ene er placeret i jobcentret/ungecentret og har været på fuldtid i projektet, mens den anden ICM-medarbejder er tilknyttet projektet på halvtid og er placeret på kommunens § 110-boform, hvor denne medarbejder har sin øvrige arbejdstid. Derudover blev der midtvejs i projektperioden også tilknyttet en peer-medarbejder til indsatsen, som blev tilknyttet projektet i en stilling på 7 timer om ugen. Kommunens myndighedsafdeling har ikke været en del af projektkonstruktionen omkring ICM-indsatsen i Kommune B.

Kommune C

I Kommune C har ICM-støtten været forankret i kommunens ungeenhed, der generelt varetager Den Kommunale Ungeindsats i kommunen. I starten af projektperioden var der knyttet tre ICM-medarbejdere til projektet, heraf en på fuldtid og de to andre på halvtid, således at den samlede normering svarede til to ICM-medarbejdere på fuldtid. De to ICM-medarbejdere på halv tid stoppede imidlertid i projektet i første halvdel af projektperioden, hvorefter en ny ICM-medarbejder på fuldtid tog over, således at der i den resterende del af projektperioden har været to ICM-medarbejdere på fuldtid i projektet. Desuden skete der i første del af projektperioden også en udskiftning af projektlederen. Disse udskiftninger var generelt med til at skabe lidt ustabilitet i ICM-indsatsen i første del af projektperioden og gjorde det vanskeligt at løbe indsatsen i gang. I Kommune C er myndighedsdelen blevet varetaget af myndighedsrådgivere i ungecenteret, men i starten af projektperioden var der ikke afsat specifikke ressourcer til myndighedsarbejdet, hvilket var med til at gøre, at myndighedsrådgiverne ikke kom nok ind over sagerne. I den sidste del af projektperioden blev der afsat specifikke ressourcer til at varetage myndighedsdelen for de unge i projektet.

Kommune D

I Kommune D har ICM-indsatsen været forankret i en udførerenhed i kommunens socialafdeling, som varetager den sociale indsats for udsatte borgere i kommunen. Både projektlederen og de to ICM-medarbejdere har været forankret i denne enhed. Der har også været tilknyttet en myndighedsrådgiver fra kommunens myndighedsafdeling, som har afsat 5 timer ugentligt til at varetage myndighedsdelen for de unge i projektet. Samtidig har der været tilknyttet en ungerådgiver (jobkonsulent) fra kommunens ungeenhed, der varetager den kommunale ungeindsats i kommunen, og som har været tilknyttet projektet 7 timer ugentligt. Ungerådgiveren har bidraget med sammenhæng til de øvrige indsatser i KUI og varetaget beskæftigelsesindsatsen for en del af de unge i projektet. Det blev dog besluttet, at de unge, der allerede var tilknyttet en anden jobkonsulent i ungeenheden, da de startede i ICM-indsatsen, skulle fortsætte med at være tilknyttet den jobkonsulent, de allerede havde i forvejen. Endelig har der i Kommune D også været tilknyttet en peer-medarbejder i 20 timer om ugen.

3 De unge og de igangsatte forløb

I dette kapitel gives et overblik over de unge i indsatsen og de igangsatte forløb. Opgørelserne er baseret på de kvantitative indberetninger, som er foretaget af medarbejderne i de fire kommuner. Desuden inddrages de kvalitative interviews med både de unge og medarbejderne til at beskrive profilen af de unge i indsatsen.

3.1 Antal unge i indsatsen

Tabel 3.1 viser antallet af unge, som ICM-indsatsen har været i kontakt med, og antallet af unge med et igangsat ICM-forløb, baseret på kommunernes registreringer. I alt har 217 unge været i kontakt med ICM-indsatsen i de 2 år, projektet har varet. For knap halvdelen, 96 unge, er der igangsat et ICM-forløb.

Tabel 3.1 Antallet af unge i indsatsen og status på forløb ved afslutning af indsatsen. Antal og procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
Antal unge i indsatsen					
Unge i kontakt med ICM-indsatsen, antal	44	95	47	31	217
Igangsatte ICM-forløb, antal	33	18	25	20	96
Status på forløb ved afslutning af indsats					
Fortsat i gang, procent	45	67	48	65	54
Afsluttet planlagt, procent	36	11	16	25	24
Afsluttet uplanlagt, procent	18	22	36	10	22
Procent i alt	100	100	100	100	100
Antal unge	33	18	25	20	96

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Der er en del forskel mellem de fire kommuner på, hvor mange unge der har været i kontakt med indsatsen, og hvor mange der er endt med at få ICM-støtte. Det hænger bl.a. sammen med forskelle i den måde, indsatsen er organiseret på i kommu-

nerne og forskelle i længden af de enkelte ICM-forløb (jf. afsnit 4.1). I kommune B har der været kontakt med relativt mange unge (95) i forhold til antallet af igangsatte forløb (19). I denne kommune har medarbejderne i projektet selv visiteret til indsatsen og har samtidig haft relativt lange forløb, da det har været vanskeligt at skaffe boliger til de unge. I Kommune A har man gennemført relativt mange forløb (33), hvilket har kunnet lade sig gøre, fordi man relativt hurtigt har kunnet skaffe boliger til de unge og derfor også hurtigere har kunnet afslutte forløbene.

3.2 Køn, alder og nationalitet

I Tabel 3.2 er vist køn, alder og herkomst for de unge. Samlet set udgør mænd lidt over halvdelen, 56 %, af deltagerne i ICM-forløbet, mens kvinderne udgør 44 %. Projektmedarbejderne i flere kommuner fortæller, at de har været overraskede over, at andelen af kvinder har været så forholdsvis høj, da kvinder normalt udgør en væsentlig mindre andel i gruppen af borgere i hjemløshed. Ved den seneste kortlægning af hjemløshed udgjorde kvinderne således 35 % af de 18-24-årige i hjemløshed og 23 % på tværs af alle aldersgrupper (Benjaminsen, 2024, s. 55).

En fjerdedel af de unge er 18 år, da forløbet starter, mens godt en tredjedel er 19-21 år, og yderligere godt en tredjedel er 22-25 år. Alderen på de unge varierer mellem kommunerne, hvilket formentlig i nogen grad afspejler forskelle i organiseringen og fokus i opsporingsindsatsen. I Kommune A var en tredjedel af de unge 18 år ved opstarten, hvilket formentlig afspejler, at de unge i denne kommune i højere grad end i de øvrige kommuner henvises fra kommunens familieafdeling. I to af de andre kommuner får man i højere grad henvisninger fra kommunens ungeenhed og beskæftigelsessystem, og her er deltagerne gennemsnitligt lidt ældre.

7 % af de unge har grønlandsk baggrund, mens 12 % har anden baggrund end dansk og grønlandsk. Andelen af unge med grønlandsk baggrund svarer nogenlunde til andelen med grønlandsk baggrund blandt alle personer i hjemløshed, mens andelen med anden baggrund end dansk eller grønlandsk er lidt mindre end landsgennemsnittet blandt unge i hjemløshed (Benjaminsen, 2024). Sidstnævnte afspejler, at ingen af de fire kommuner tilhører de største bykommuner, hvor andelen med anden baggrund end dansk generelt er højest blandt unge i hjemløshed.

I forbindelse med opstarten af modningsprojektet var der som tidligere nævnt et generelt fokus på også at udvikle ICM-indsatsen henvendt til unge med grønlandsk baggrund, hvilket var en del af det oprindelige projektoplæg. Kombinationen af, hvilke kommuner der har indgået i projektet, har dog haft betydning for, at der ikke har været så mange af de unge i projektet, der har haft grønlandsk baggrund som oprindeligt forventet. Det er således kun i Kommune A, at der har været en vis

gruppe af unge med grønlandsk baggrund i indsatsen med 15 % af de unge i indsatsen i denne kommune, svarende til 5 unge med grønlandsk baggrund. Det lave antal unge med grønlandsk baggrund har dog betydet, at det kun i begrænset grad har været muligt at gøre erfaringer med, hvordan ICM-indsatsen kan tilpasses målgruppen af unge med grønlandsk baggrund.

Tabel 3.2 Deltagernes køn, alder og herkomst. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
Køn					
Kvinder	39	50	36	55	44
Mænd	61	50	64	45	56
Procent i alt	100	100	100	100	100
Alder					
17-18 år ¹	33	22	20	10	23
19-21 år	36	33	20	55	35
22-25 år	30	44	48	25	36
26-29 år	0	0	12	10	5
Procent i alt	100	100	100	100	100
Herkomst					
Dansk baggrund	67	94	92	75	81
Grønlandsk baggrund	15	0	4	5	7
Anden etnisk baggrund	18	6	4	20	12
Procent i alt	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal	33	18	25	20	96

Note: 1. En enkelt ung er 17 år, da forløbet starter.

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

3.3 Hjemløshed og risiko for hjemløshed

Ved ICM-forløbets start befandt 56 % af de unge sig, ifølge medarbejdernes registreringer, i hjemløshed, mens 44 % er i risiko for hjemløshed (Tabel 3.3). Hjemløshed handler som udgangspunkt om, at den unge ikke har en bolig og fx overnatter på et herberg (§ 110-boform) eller på sofaer hos familie og bekendte, mens "risiko for hjemløshed" fx kan handle om, at den unge har en bolig, som den unge ikke har

råd til at bo i eller er i risiko for at blive smidt ud fra, fordi der er konflikter med en kæreste eller sambo. Det kan også være unge, der bor hjemme hos familien, fx hos forældrene eller sammen med søskende, men hvor boligsituationen er ustabil og usikker på grund af den unges eller familiens udfordringer.

Tabel 3.3 Andel i hjemløshed og risiko for hjemløshed ved forløbets start. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
Hjemløshed	67	56	64	30	56
Risiko for hjemløshed	33	44	36	70	44
Procent i alt	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal unge	33	18	25	20	96

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

I praksis kan det dog være vanskeligt at skelne mellem "hjemløshed" og "risiko for hjemløshed". En opgørelse over de unges specifikke boligsituation ved starten af forløbet (Tabel 3.4) viser da også, at samlet set 65 % af de unge ifølge medarbejdernes registreringer boede midlertidigt hos venner og familie eller var på anden måde i en usikker boligsituation, da de startede op i ICM-forløbet.

Tabel 3.4 Boligsituation ved forløbets start. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
Almen familiebolig	0	0	4	15	4
Almen ungdomsbolig	12	0	12	30	14
Privat lejlighed	0	0	12	10	5
Privat værelse	0	0	0	5	1
Anden egen bolig	3	0	4	0	2
Plejefamilie/døgninstitution	3	0	0	0	1
I bolig i alt	18	0	32	60	27
\$110-boform	3	6	4	15	6
Opholder sig hos familie/venner	73	94	64	25	65
Anden hjemløshed	6	0	0	0	2
Ikke i bolig samt 'ved ikke'	82	100	68	40	73
Procent i alt	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal unge	33	18	25	20	96

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Flere af de unge fortæller i interviewene om, hvordan de har boet hos deres udvidede netværk, fx bedsteforældre, onkler eller venner og veninder, indtil der er opstået konflikter, og de har været nødt til at flytte:

Jeg havde ikke et sted at bo. Mig og min onkel boede sammen, og vi var ikke gode ved hinanden. Jeg boede hos ham i 2 år og derefter hos min mormor i en uge, indtil vi fik en løsning. (Ung i ICM-forløb)

Andre har været indlagt i psykiatrien eller har opholdt sig på et døgnbehandlingstilbud for misbrug uden at have et sted at bo, da de bliver udskrevet:

Ung: Jeg var derinde, indtil jeg var rask igen, men man får ikke en bolig. Så bliver man bare udskrevet til gaden.

Interviewer: *Hvor sov du?*

Ung: Jeg sov ikke så meget. Jeg har aldrig været god til at finde lejlighed, betale husleje.

De unge har således generelt befundet sig i hjemløshed eller i en meget ustabil bopelsituation før igangsættelsen af indsatsen.

3.4 De unges udsathedsprøfil

De unge, der har modtaget et ICM-forløb, har ved ICM-forløbets start generelt svære udfordringer og oftest flere alvorlige udfordringer samtidig. Tabel 3.5 viser en opgørelse af de unges udfordringer ved opstarten baseret på medarbejdernes registreringer i dokumentationssystemet. Langt størstedelen af de unge, 84 %, har udfordringer med deres psykiske helbred, mens 50 % har udfordringer med rusmidler. I forhold til udfordringer med rusmidler er der en variation mellem de fire kommuner, idet denne andel er højest i Kommune A med 67 % af de unge og lavest i Kommune B, hvor kun 17 % angives at have udfordringer med rusmidler ved opstarten. Der er 74 % af de unge, som har udfordringer med deres økonomi, mens 69 % har beskæftigelsesmæssige udfordringer. Cirka halvdelen har udfordringer med svage netværksrelationer og med at få en dagligdag til at køre med fx indkøb, hygiejne og dagsrytme. Derudover har 28 % af de unge i indsatsen været anbragt uden for hjemmet i løbet af deres opvækst.

Tabel 3.5 Udfordringer ved forløbets start (høj eller nogen grad). Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
Udfordringer ved opstart, procent					
Misbrug	67	17	44	60	50
Fysisk helbred	18	6	28	30	21
Psykisk helbred	85	89	76	90	84
Svagt netværk	55	28	64	55	52
Udfordringer med beskæftigelse	76	67	72	55	69
Udfordringer med økonomi	76	59	88	65	74
Udfordringer med dagligdag	52	28	72	50	52
Kriminalitet	45	6	16	30	27
Anbragt uden for hjemmet som barn, procent	24	22	36	30	28
Beregningsgrundlag, antal	33	18	25	20	96

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

For mange af de unge handler de psykiske udfordringer om ADHD, autisme, angst, depression og PTSD, men der er også flere, der fortæller om skizofreni, borderline, alvorlige spiseforstyrrelser, selvmordstanker og forsøg på selvmord. For nogle af de unge, der har haft et stort misbrug af rusmidler, er manglende hukommelse også en væsentlig udfordring.

Interviewene med de unge viser, at de unges forskellige vanskeligheder hænger sammen og forstærker hinanden. Nogle af de unge med depression eller angst fortæller, at de tyr til hash og alkohol for at dulme symptomerne. Andre fortæller, hvordan ADHD gør det meget vanskeligt at strukturere et hverdagsliv og fastholde interessen for et arbejde eller holde styr på aftaler. En af de unge fortæller om, hvordan de psykiske udfordringer kan have betydning i hverdagslivet:

*Jeg har infantil autisme og ADHD, og det betyder fx, at jeg har en masse "sjove vanskeligheder". For eksempel alt, der handler om koordinering med kommuner og ... møder og ting og sager. Det får jeg aldrig nogen-
sinde gjort selv. Måske lærer jeg det en dag, men så længe jeg har en*

masse andre ting at skulle tage mig af, ja, så vil det ikke blive gjort. (Ung i ICM-forløb)

En del af de unge har misbrug af rusmidler – ofte i kombination med psykiske lidelser. Afhængigheden af stoffer og alkohol er en barriere i forhold til at komme i beskæftigelse og fører generelt til økonomiske problemer for de unge. Samtidig belaster misbruget af rusmidler relationerne til forældre og andre i de unges netværk. En ung fortæller om, hvordan afhængigheden af stoffer og alkohol har skadet relationen til forældrene:

Der er så mange følelser i klemme i forhold til mine forældre, fordi jeg har været i så massivt misbrug. Jeg skylder mine forældre en masse penge og har brug for at få genoprettet min families tillid. (Ung i ICM-forløb)

Selvom en del af de unge har et potentielt støttende netværk, som de vil kunne genoprette kontakten til, gælder det også for mange af de unge i indsatsen, at de er vokset op i udsatte familier og aktuelt helt mangler voksne, der vil kunne støtte dem i overgangen til voksenlivet. Bostøttemedarbejderen får derfor for mange af de unge en forældre-lignende rolle. Derudover har mange af de unge på grund af svære opvækstvilkår eller psykiske vanskeligheder oplevet udfordringer i skolesystemet, der nu betyder, at de har svært ved at få et arbejde og dermed også svært ved at opnå en stabil økonomi og at kunne betale en husleje. En del unge fortæller, at de har forsøgt at opsøge hjælp, men ofte har følt sig afvist eller misforstået. En ung fortæller om forsøget på at få adgang til psykiatrien:

Jeg har prøvet at komme i psykiatrien mange gange. De siger: "Det er ikke os, der skal gøre det ... Det er en skole, der skal gøre det". Så spørger jeg skolen. De siger: "Det er ikke os, for vi er ikke en grundskole. Det er din egen læge, der skal gøre det". Så spørger jeg min læge. De sagde: "Vi kan ikke gøre noget". (Ung i ICM-forløb)

En stor del af de unge havde, da de startede i ICM-forløbet, særdeles vanskeligt ved at finde rundt i systemet og dermed få den rette hjælp. Dette fremgår også af Tabel 3.6, hvor ICM-medarbejderen har angivet, om de unge ved opstarten af forløbet var i stand til at benytte eksisterende tilbud, hvor medarbejderne vurderede, at 50 % af de unge kun vanskeligt kunne benytte de eksisterende tilbud.

Tabel 3.6 Andel, der er i stand til at benytte eksisterende tilbud ved forløbsstart. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
I betydeligt omfang	0	6	4	10	4
Nogenlunde	18	67	60	35	42
Vanskeligt	70	28	36	55	50
Uoplyst	12	0	0	0	4
Procent i alt	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal	33	18	25	20	96

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

3.5 Opsamling

Dette kapitel har tegnet et billede af målgruppen af unge, der har deltaget i ICM-indsatsen. Analyserne viser, at der er tale om unge med en forholdsvis høj kompleksitet i udsathed, hvilket bl.a. kommer til udtryk ved, at en høj andel af de unge har psykiske lidelser og udfordringer, ligesom en betydelig del af de unge har misbrugsproblematikker. Mange af de unge har også udfordringer i forhold til det sociale netværk, økonomiske problemer og udfordringer i forhold til manglende tilknytning til uddannelse og beskæftigelse. En betydelig del af de unge har ved forløbsstart også vanskeligt ved at benytte eksisterende tilbud. Denne målgruppe svarer i høj grad til den generelle målgruppe for en ICM-indsats, der netop består af borgere med en forholdsvis høj kompleksitet i deres problematikker, og som kun i nogen grad er i stand til at benytte øvrige sociale tilbud og behandlingsindsatser.

4 Erfaringer med modellens indsatslementer

I dette kapitel gennemgås erfaringerne med modellens fem indsatslementer:

- ICM-støtten
- Systematisk boligindsats
- Samarbejde med den kommunale ungeindsats (KUI)
- Systematisk opsporingsindsats
- De unges deltagelse i fællesskaber.

Kapitlet bygger både på interviews med medarbejderne, der har været tilknyttet indsatsen, og en del af de unge, der har deltaget i ICM-indsatsen. Desuden inddrages udviklingen i de unges situation undervejs i forløbet baseret på ICM-medarbejdernes kvantitative registreringer om de unge og deres forløb. I kapitlet inddrages også målingerne af fideliteten (efterlevelsen) af indsatsen, der er baseret på projektmedarbejdernes selv vurdering af indsatsens fidelitet.

4.1 ICM-støtten

Projektmedarbejderne, der har været involveret i indsatsen i de fire kommuner, oplever generelt, at ICM-metoden med kombinationen af både høj intensitet og høj fleksibilitet er velegnet til at støtte de udsatte unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed, der har deltaget i indsatsen. Samtidig oplever stort set de alle unge, der har medvirket i interviews, at indsatsen har været en stor hjælp for dem, og flere af de unge giver udtryk for, at de aldrig før har fået så god en hjælp til deres udfordringer.

Høj fidelitet i implementeringen af ICM-metoden

Evalueringen viser, at der generelt har været en vellykket implementering af ICM-støtten i alle de fire kommuner. Det kommer bl.a. til udtryk i fidelitetsmålingerne, som projektmedarbejderne har foretaget undervejs i indsatsforløbet (jf. Tabel 4.1). Fidelitetsmålingen viser, om grundlæggende principper og værdier i indsatsen efterleves i praksis og er baseret på dels indikatorer om efterlevelse af Housing First-tilgangen, dels indikatorer, der handler specifikt om brugen af ICM-metoden.

Fideliteten af ICM-støtten er belyst gennem otte indikatorer, der vurderer efterlevelse af ICM-metoden, og fire indikatorer om 'social og praktisk støtte', der indgår som indikatorer for efterlevelsen af Housing First-tilgangen. Hver indikator er målt ud fra fem kategorier – 'helt uenig', 'uenig', 'hverken enig eller uenig', 'enig' og 'helt enig', der samtidig repræsenterer værdier fra 1 (helt uenig) til 5 (helt enig). Derudfra beregnes en gennemsnitlig fidelitetsscore fra 1 (lav fidelitet) til 5 (høj fidelitet) for hver af dimensionerne.

Den vellykkede implementering af ICM-støtten viser sig i Tabel 4.1 ved, at alle fire kommuner har en gennemsnitlig fidelitetsscore på over 4 for indikatorerne for efterlevelsen af ICM-metoden. Kun Kommune C har en selv vurderet fidelitetsscore på 3 på indikatorerne om, hvorvidt støttens varighed er tidsbegrænset og gives så længe, borgeren har behov for det, og hvorvidt der er en klar og tydelig visitationspraksis, så ICM tildeles til den rette målgruppe af borgere. Kommune C har også en lidt lavere gennemsnitlig fidelitetsscore end de andre kommuner for indikatorerne om social og praktisk støtte. Dette skyldes lidt lavere selv vurderet fidelitet på indikatorerne, om hvorvidt alle borgerne tilbydes den rette støtte og behandling, når og så længe de har behov for det, og hvorvidt det er borgernes udvikling og opnåelse af egne mål, der afgør, hvornår de overgår til anden indsats. Dette resultat afspejler, at Kommune C gennem en stor del af projektperioden har haft udfordringer med en uklar visitationspraksis, hvilket bl.a. hang sammen med, at myndighedsrådgiveren i den afdeling, hvor indsatsen var forankret, kun i begrænset grad havde været inde over sagerne (jf. afsnit 4.3). Trods disse undtagelser afspejler den høje fidelitet på indikatorerne om ICM-støtten, at ICM-metoden generelt er implementeret med en høj grad af fidelitet på tværs af kommunerne.

Tabel 4.1 Fideliteten af efterlevelsen af ICM-metoden samt fideliteten for 'social og praktisk støtte'

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D
Efterlevelse af ICM-metoden				
Hvor mange borgere er der tilknyttet den enkelte ICM-medarbejder?	4	4	4	5
Støttens varighed er tidsbegrænset og gives, så længe borgeren har behov for støtten	4	5	3	5
ICM-medarbejderen arbejder systematisk med at justere indsatsens indhold og intensitet, så den matcher borgernes aktuelle behov	5	5	5	5
ICM-medarbejderen har kompetencer til at tilbyde støtte og behandling, når borgeren har behov for det	4	5	5	5
ICM-medarbejderen varetager koordination til relevante aktører som fx myndighedssagshandler og jobcenter	5	5	5	5
ICM-medarbejderen og borgeren afdækker i fællesskab de muligheder, der er i lokalmiljøet, som kan understøtte borgeren i at skabe eller udvide et socialt netværk	5	5	5	5
ICM-medarbejderen er en gennemgående støtteperson i borgerens ICM-indsats	5	5	5	5
Der er en klar og tydelig visitations-praksis, så ICM tildeles til den rette målgruppe af borgere	4	5	3	5
	4,5	4,9	4,4	5,0
Social og praktisk støtte				
Vi har muligheder for at skrue op og ned for støttens intensitet ud fra den enkelte borgers aktuelle behov	5	5	5	5
Vi tilbyder alle borgere den rette støtte og behandling, når og så længe de har behov for det	4	5	3	4
Borgernes udvikling og opnåelse af egne mål afgør, hvornår de overgår til anden indsats	4	5	2	4
Vi tager initiativ og fastholder kontakt med borgerne, selvom de trækker sig i en periode eller har mistet deres bolig	5	5	5	5
Samlet gennemsnitlig score for social og praktisk støtte	4,5	5,0	3,8	4,5

Kilde: Medarbejdernes selv vurderede score af indsatsens fidelitet ved den seneste fidelitetsmåling i projektperioden.

Erfaringer med ICM-støtten og udviklingen i de unges situation

På tværs af de fire kommuner vurderer projektmedarbejderne, herunder ICM-medarbejderne generelt, at ICM-støtten er en meget velegnet form for støtte til de unge i målgruppen. Medarbejderne fremhæver i særdeleshed, at den høje grad af fleksibilitet i ICM-støtten giver gode muligheder for at imødekomme de komplekse støttebehov blandt de unge i målgruppen. ICM-medarbejderne oplever i den sammenhæng, at netop kombinationen af fleksibilitet og muligheden for intensitet i støtten gør det muligt at "rykke" de unge hurtigere, end man kan i den almindelige bostøtte, som de fleste af ICM-medarbejderne har tidligere erfaringer med. ICM-medarbejderne fremhæver således, at den fleksible og intensive støtte i højere grad gør det muligt at opnå en bedring i de unges tilstand og en forbedring i deres livssituation, fx i forhold til bolig, uddannelse og arbejde, og deres livssituation i øvrigt. De understreger dog samtidig, at de unge har mange udfordringer i deres liv, og at der også er en variation i, hvor langt det lykkes at nå med de unge.

ICM-medarbejderne fremhæver bl.a., hvordan fleksibiliteten i ICM-metoden gør det muligt at være vedholdende i støtten. Det gælder både i starten af et forløb og undervejs i forløbet. Mange af de unge har i løbet af opvæksten og den tidlige ungdom haft oplevelser af svigt både fra familien og fra støttesystemet, herunder i overgangen fra barn til voksen, hvor de fx har trukket sig fra kontakten til velfærds-systemet og i udgangspunktet har svært ved at vise tillid til nye støttepersoner. I den situation kræver det ifølge ICM-medarbejderne både tid og vedholdenhed at skabe en kontakt og opbygge en støtterelation til den unge. Her oplever de, at ICM-metodens fleksible rammer giver mulighed for en vedholdenhed i kontakten, hvor der efterhånden etableres en tillid som forudsætning for, at det videre støtteforløb kan gå i gang. Samtidig betoner ICM-medarbejderne, at fleksibiliteten i metoden giver mulighed for hurtigt at reagere, når der opstår udfordringer i den unges liv, hvor man fx ikke skal vente til 'næste aftale' ugen efter, som det ofte vil være tilfældet i den almindelige bostøtteindsats, som mange af ICM-medarbejderne tidligere selv har arbejdet med. Når der opstår akutte udfordringer for de unge, har ICM-medarbejderne således mulighed for at reagere hurtigt i løbet af få dage og i nogle tilfælde samme dag. Vedholdenheden er også vigtig i perioder, hvor den unge er ustabil og fx ikke aflyser eller glemmer en aftale. Her giver ICM-støtten mulighed for at være opsøgende og hurtigt få lavet en ny aftale med den unge, hvilket er sværere i den almindelige bostøtte, der sædvanligvis ikke har samme fleksibilitet, og hvor det er gængs praksis at afslutte forløbet, hvis borgeren nogle få gange ikke har taget imod støtten.

Variationen i de unges støttebehov både mellem de unge og undervejs i den enkelte unges forløb betyder, at intensiteten i forløbene varierer meget fra forløb til forløb og henover indsatsperioden. Ifølge ICM-medarbejderne har nogle af de unge i perioder daglig kontakt til ICM-medarbejderen, mens andre ses 1-2 timer en gang

om ugen. Det afspejler den høje grad af fleksibilitet i indsatsen, der som nævnt er helt afgørende for, at metoden er så velegnet til målgruppen, da det er muligt løbende at tilpasse omfanget af støtten til de unges støttebehov.

Det konkrete indhold af ICM-forløbene afhænger af de unges behov og ønsker, og da psykiske udfordringer, misbrugsproblemer, manglende beskæftigelse og en presset økonomi fylder for mange af de unge, er det også det, der er i fokus i mange af ICM-forløbene.

De unge fortæller om, hvordan de fx har fået hjælp til at kontakte sundhedssystemet og blive udredt for psykiske vanskeligheder, og mange fortæller om at få hjælp til at lægge budgetter og hjælp til at komme i praktik, uddannelse eller beskæftigelse. Derudover får en del unge hjælp til at håndtere og få behandlet deres rusmiddelforbrug samt hjælp til at håndtere hverdagslivsudfordringer og problemer med forældre, kærester og netværk i øvrigt.

I forhold til en almindelig § 85-støtte går ICM-bostøttemedarbejderne typisk længere i deres hjælp, idet de fx går med til lægen og hjælper de unge med at sætte ord på deres udfordringer, så der bliver lyttet til dem. De tager måske også med ud på arbejdspladser og forsøger at give arbejdsgiverne en forståelse for de unges situation, eller de hjælper konkret den unge med at få ryddet op og handlet hensigtsmæssigt ind. Her fortæller en ung om at få hjælp til at komme i kontakt med forskellige kommunale forvaltninger:

Hvis jeg har brug for hjælp i kommunen og kommer selv, så oplever jeg ikke rigtigt, at det går igennem. Men ligeså snart [ICM-medarbejderen] ringer og siger: "Det er [navn] fra [forvaltning]", så kan alt lade sig gøre. Det er forskellen, når man kommer som privatperson eller kommer med en form for støtte, så sker der bare et eller andet. (Ung i ICM-forløb)

I nogle forløb følger ICM-medarbejderen og den unge en relativt klar plan med prioriterede mål, som den unge forsøger at opfylde, for derefter at sætte sig nye mål, og i disse forløb oplever både den unge og medarbejderne, at de unge bliver bedre i stand til at klare sig selv i hverdagen.

Jamen, der er bare sket virkelig meget med min udvikling, både med medicin og, hvad skal man sige, hvor jeg er helt mentalt og sådan noget. Jeg har fået en masse støtte, som jeg ikke havde fået ellers. Jeg kan slet ikke forestille mig, hvor jeg havde været, hvis jeg ikke havde fået den støtte. Jeg tror ikke, det ville have været et kønt syn. Nu er jeg overbevist om, at i hvert fald inden februar, der tror jeg, jeg er ude at arbejde. (Ung i ICM-forløb)

Andre forløb er mindre målrettede, og planerne skifter fra uge til uge. De unges komplekse situation betyder i nogle tilfælde, at der skal flere forsøg til, før der kan spores en udvikling, og flere har svært ved at holde fast i de forbedringer, de har oplevet. Her fortæller en ung om sin misbrugsbehandling og kontakt til bostøtte-medarbejderen:

Det gik godt de første 2 måneder, og jeg var clean, men efter at [misbrugsbehandler] gik på ferie, og jeg begyndte at hænge ud med mine venner igen, er jeg gået tilbage til det. Jeg har haft svært ved at tage kontakt til [bostøttemedarbejder] og har svært ved at holde aftaler. Det er gået nedad med mig. Det prøver jeg at blive bedre til. (Ung i ICM-forløb)

De kvantitative registreringer vidner om, at der gennemsnitligt set er sket forbedringer for de unge henover projektperioden på mange af de områder, som har været i fokus i ICM-indsatsen. Tabel 4.2 viser således lavere andele, der har udfordringer på de fleste områder ved slutmålingen end ved startmålingen. Eksempelvis er andelen, der i høj eller nogen grad har misbrugsproblemer, faldet fra 49 til 33 %, mens andelen, der har problemer med det psykiske helbred, er faldet fra 85 til 70 %. Til trods for disse forbedringer er de unges udvikling, som allerede beskrevet, ikke lineær – det kan gå frem og tilbage for de unge i perioder – og størstedelen af de unge har da også fortsat udfordringer ved afslutningen af forløbet. Eksempelvis har 70 % således fortsat udfordringer med det psykiske helbred, og halvdelen har i høj grad eller i nogen grad udfordringer vedrørende beskæftigelse ved forløbets afslutning. Målet med ICM-indsatsen er da heller ikke nødvendigvis, at de unge skal være fri af alle udfordringer, når de afslutter forløbet, men at de har fået hjælp til at komme i bolig og hjælp og støtte til de udfordringer, de har i deres liv.

Tabel 4.2 Udfordringer ved forløbets start og afslutning blandt unge med to målinger, der har deltaget i ICM-forløbet i mindst en måned. Procent.

	Kommune A		Kommune B		Kommune C		Kommune D		Alle	
	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut
Misbrug	65	42	18	6	44	20	58	58	49	33
Udfordringer med fysisk helbred	19	10	6	18	28	44	32	26	22	24
Udfordringer med psykisk helbred	84	74	94	65	76	64	89	74	85	70
Svagt netværk	55	39	29	29	64	44	58	32	53	37
Udfordringer med beskæftigelse	77	71	71	53	72	44	58	47	71	55
Udfordringer med økonomi	74	45	59	6	88	44	63	47	73	38
Udfordringer med dagligdag	48	32	29	12	72	56	47	47	51	38
Kriminalitet	45	26	6	6	16	4	26	21	26	15
Beregningsgrundlag, antal	31	31	17	17	25	25	19	19	92	92

Anm.: I tabellen er vist procentandelen af de unge, for hvem medarbejderne vurderer, at de unge i høj grad eller nogen grad har udfordringer på det pågældende område ved den første og sidste måling i de unges forløb. I tabellen indgår de unge, der har mindst to målinger i forløbet, og som har været i ICM-forløb i mindst én måned.

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Erfaringerne med brug af ICM-støtte til unge med grønlandsk baggrund

Projektet har som tidligere nævnt også haft et fokus på at gøre erfaringer med brugen af ICM-metoden til unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed med grønlandsk baggrund. Som nævnt har der dog kun været 7 unge med grønlandsk baggrund blandt de unge, der har deltaget i projektet, og disse erfaringer er således gjort på baggrund af et forholdsvis lille antal unge.

Erfaringerne viser, at udfordringerne blandt de grønlandske unge på mange måder ligner udfordringerne blandt de andre udsatte unge i projektet, da de grønlandske unge ligeledes har udfordringer med svære opvækstvilkår, ubehandlede psykiske vanskeligheder og misbrug. Vanskelighederne forstærkes dog ofte af sproglige vanskeligheder og en vis tilbageholdenhed med at opsøge kommunal hjælp. Denne tilbageholdenhed handler dels om vanskeligheder med at forstå systemet, dels om mistillid til det danske system. Dette gælder ofte både de unge selv og deres netværk, og denne gruppe unge oplever ifølge dem selv og bostøttemedarbejderne

derfor en stor magtesløshed i forhold til at finde ud af, hvordan man kan få hjælp til at håndtere vanskelighederne.

Erfaringerne fra projektet viser, at ICM-metoden også giver gode rammer for at yde en intensiv og fleksibel støtteindsats til unge med grønlandsk baggrund. For denne gruppe viser evalueringen, at det er hensigtsmæssigt at etablere et samarbejde med aktører i det grønlandske miljø, når man forsøger at opspore denne gruppe af unge, da de ofte er meget tilbageholdende med selv at opsøge hjælp. Det er også vigtigt at være forberedt på, at arbejdet med at opbygge og vedligeholde relationer til disse unge kan kræve en ekstra indsats. Til gengæld tyder erfaringerne også på, at unge med grønlandsk baggrund udvikler sig positivt, når de oplever at blive set og forstået, og når de får hjælp til at tilgå velfærdssamfundets eksisterende tilbud.

ICM-forløbenes længde og afslutning af forløbene

Variationen i de unges støttebehov samt forskelle i organisering og muligheden for at arbejde med de unges udfordringer betyder, at ICM-forløbene kan have forskellig længde. En opgørelse af varigheden af et ICM-forløb kompliceres dog af, at mange af de igangsatte ICM-forløb fortsat er i gang ved afslutningen af måleperioden i efteråret 2025, ligesom der løbende er igangsat nye forløb hen over projektperioden, så der også er forløb, der er opstartet for relativt nyligt.

Tabel 4.3 viser varigheden af ICM-forløbene. Opgørelsen viser varigheden for alle igangsatte forløb, herunder både de afsluttede og fortsat igangværende forløb set under ét. Opgørelsen viser, at 17 % af forløbene varet op til 3 måneder, 24 % har varet i 4-6 måneder, 11 % har varet i 7-9 måneder, 21 % har varet i 10-12 måneder, mens 27 % har varet i mere end et år.

Tabel 4.3 Varigheden af ICM-forløbene, opdelt på alle forløb, fortsat igangværende forløb, planlagt afsluttede forløb og uplanlagt afsluttede forløb. Procent.

Længde af forløb	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	I alt
Alle					
Max 3 måneder	18	11	24	10	17
4-6 måneder	36	22	20	10	24
7-9 måneder	18	6	16	0	11
10-12 måneder	12	22	20	35	21
Mere end et år	15	39	20	45	27
Antal	33	18	25	20	96
Fortsat i gang					
Max 3 måneder	20	0	0	8	8
4-6 måneder	40	17	17	8	21
7-9 måneder	7	0	17	0	6
10-12 måneder	13	25	33	23	23
Mere end et år	20	58	33	62	42
Procent i alt	100	100	100	100	100
Antal	15	12	12	13	52
Afsluttet planlagt					
Max 3 måneder	8	50	25	20	17
4-6 måneder	42	0	25	20	30
7-9 måneder	25	50	25	0	22
10-12 måneder	8	0	0	60	17
Mere end et år	17	0	25	0	13
Procent i alt	100	100	100	100	100
Antal	12	2	4	5	23
Afsluttet uplanlagt					
Max 3 måneder	33	25	56	0	38
4-6 måneder	17	50	22	0	24
7-9 måneder	33	0	11	0	14
10-12 måneder	17	25	11	50	19
Mere end et år	0	0	0	50	5
Procent i alt	100	100	100	100	100
Antal	6	4	9	2	21

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

I den nederste del af Tabel 4.3 er varigheden af forløbene opdelt på de fortsat igangværende forløb, de planlagt afsluttede forløb og de uplanlagt afsluttede forløb. Af de i alt 96 igangsatte ICM-forløb er de 52 forløb fortsat i gang ved afslutningen af evalueringen. En del af de fortsat igangværende forløb har været forholdsvis lange, idet 42 % af disse forløb har været mere end ét år.

Der er i alt 44 ICM-forløb, der er afsluttede. Heraf er 23 forløb afsluttet planlagt, mens 21 er afsluttet uplanlagt. Kommune A har flest planlagte afslutninger (12), der for størstedelens vedkommende har været 4-6 måneder eller 7-9 måneder. Dette skyldes formentlig, at denne kommune har været hurtigere til at boligplacere de unge, hvilket også har været med til at skabe en hurtigere fremdrift i ICM-forløbene. I Kommune B, C og D har der været færre planlagte afslutninger. Det afspejler, at der ikke har været samme mulighed for hurtigt at skaffe boliger til de unge, og at det i de fleste tilfælde derfor har taget væsentligt længere tid, før de unge er kommet i bolig. Kommune C har haft flere uplanlagte afslutninger end de øvrige kommuner. Selvom der også kan være forskellige individuelle grunde til, at unge er blevet afsluttet i indsatsen, som fx at de er flyttet til en anden kommune, hænger de forholdsvis mange uplanlagt afslutninger i Kommune C formentlig også sammen med, at der var udskiftninger i projektgruppen, herunder blandt ICM-medarbejderne, i første del af projektperioden, hvilket kan have medvirket til turbulens i de igangværende forløb.

I Kommune A, hvor en del af forløbene allerede er afsluttet planlagt, har der været en del fokus på afslutning af ICM-forløbene i den senere del af projektperioden, hvor dette begyndte at blive aktuelt. ICM-medarbejderne fortæller, at de har haft en meget individuel tilgang i forhold til afslutningen af forløbet, hvor de har været opmærksomme på at fornemme, hvornår de unges støttebehov begyndte at aftage, og hvornår de unge var klar til at tale om en afslutning af forløbet. For nogle af de unge var det forbundet med usikkerhed at tænke på en afslutning af forløbet. ICM-medarbejderne har derfor været meget opmærksomme på, hvordan de har talt med de unge om dette, ligesom de også talt med de unge om overgangen til anden støtte for de unge, der stadig havde behov for støtte efter ICM-forløbet.

Ved den sidste måling, der er foretaget i den unges forløb, er der foretaget en opgørelse over, hvorvidt der er fundet tilfredsstillende tilbud til de unge ved endt forløb (Tabel 4.4). Denne opgørelse inkluderer også de fortsat igangværende forløb, hvor ICM-medarbejderne har foretaget en 'administrativ afslutning' af forløbet i dokumentationssystemet ved den sidste måling i forløbet. Her vurderer projektmedarbejderne i hovedparten af tilfældene, at der i høj grad (44 %) eller i nogen grad (23 %) er fundet tilfredsstillende tilbud for den unge. En undtagelse er dog i Kommune C, hvor der for 40 % af de unges vedkommende er svaret 'slet ikke'.

Tabel 4.4 I hvor høj grad er der fundet tilfredsstillende tilbud for den unge ved endt forløb? Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
I høj grad	52	41	24	61	44
I nogen grad	26	24	28	11	23
Delvis	10	24	4	11	11
I mindre grad	10	6	4	6	7
Slet ikke	3	6	40	11	15
Procent i alt	100	100	100	100	100
Antal	31	17	25	19	92

Anm.: I tabellen indgår de unge, der har mindst to målinger i forløbet, og som har været i ICM-forløb i mindst én måned.

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Tabel 4.5 viser, hvorvidt de unge er i stand til at benytte eksisterende tilbud ved den sidste måling i den unges forløb sammenlignet ved opstarten (Tabel 4.5). Tabel 4.5 viser, at en højere andel af de unge ved afslutningen af ICM-forløbet 'i betydeligt omfang' eller 'nogenlunde' er i stand til at benytte de eksisterende tilbud i kommunen, mens andelen der har 'vanskeligt' ved at benytte eksisterende tilbud er faldet.

Tabel 4.5 Andel af de unge, der er i stand til at benytte eksisterende tilbud ved afslutning af forløbet. Procent.

	Kommune A		Kommune B		Kommune C		Kommune D		Alle	
	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut
I betydeligt omfang	0	19	6	12	4	4	11	16	4	13
Nogenlunde	19	55	65	53	60	48	37	37	42	49
Vanskeligt	71	26	29	29	36	36	53	42	50	33
Uoplyst	10	0	0	6	0	12	0	5	3	5
Procent i alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal	31	31	17	17	25	25	19	19	92	92

Anm.: I tabellen indgår de unge, der har mindst to målinger i forløbet, og som har været i ICM-forløb i mindst én måned.

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

En yderligere opgørelse (ikke vist i tabel) viser, at set på tværs af de fire kommuner er 8 af de 36 unge, der er afsluttet planlagt, overgået til § 85-støtte, mens yderligere

6 er under udredning til § 85-støtte. Derudover vil der sandsynligvis være en del af de unge, der fortsat er i ICM-forløb, der efterfølgende vil modtage § 85-støtte.

4.2 Systematisk boligindsats

Et væsentligt element i indsatsmodellen er, at der skal være en systematisk indsats i kommunen for at skaffe boliger til de unge. I alle fire kommuner er der generelt knaphed på betalbare boliger. De fleste af de unge er på kontanthjælp, mens nogle er på SU. Der er også nogle af de unge, der har en lønindkomst, herunder dem, der i løbet af indsatsperioden har opnået beskæftigelse, og som i nogle tilfælde har en højere betalingsevne. Kombinationen af de unges udsathed og en lav betalingsevne betyder, at de generelt har brug for kommunens hjælp til at skaffe en bolig.

Der har været en meget forskellig praksis i de fire kommuner omkring at tilvejebringe boliger til de unge. Det afspejles i fidelitetsmålene for boligdelen (Tabel 4.6), der ligesom fideliteten for ICM-støtten er baseret på medarbejdernes selvurdering af indsatsens fidelitet.

Tabel 4.6 Fideliteten for indikatorer om bolig og nabolag

Fidelitet for indikatorer om bolig og nabolag	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D
Der stilles ikke krav om boligparathed, når borgerne tilbydes en bolig i starten af et forløb	4	5	1	5
Opgaven med at finde den rette boligløsning understøttes strukturelt og systematisk i kommunen	5	3	1	3
Vi har kompetencer og procedurer til at sikre, at borgerne får en boligløsning, der tager udgangspunkt i den enkeltes ønsker og behov	4	3	1	4
Vi har kompetencer og procedurer til at sikre, at borgerne får en boligløsning, der understøtter deres deltagelse i lokale fællesskaber	4	4	3	3
Samlet gennemsnitlig score for bolig og nabolag	4,3	3,8	1,5	3,8

Kilde: Projektmedarbejdernes selvvaluerede score af indsatsens fidelitet ved den seneste fidelitetsmåling i projektperioden.

Tabel 4.6 viser, at den højeste selvvaluerede fidelitet på denne dimension findes i kommune A med en gennemsnitlige score på 4,3, hvor værdien 5 som nævnt er

udtryk for den højeste grad af fidelitet. Særligt på indikatoren om, hvorvidt opgaven med at finde den rette boligløsning understøttes strukturelt og systematisk i kommunen, er der en score på 5 (helt enig). Det afspejler, at denne kommune systematisk har anvendt den kommunale boliganvisning til at skaffe boliger til de unge i indsatsen. Den laveste score på denne indikator er i Kommune C, hvor projektmedarbejderne har givet scoren 1 (helt uenig) i forhold til, om opgaven med at finde den rette boligløsning understøttes strukturelt og systematisk i kommunen. I denne kommune har den kommunale boliganvisning kun i meget begrænset grad været benyttet til at skaffe boliger til de unge i indsatsen. I Kommune B og D er der givet en score på 3 ('hverken/eller') på denne indikator.

Tabel 4.7 viser de unges boligsituation ved første og sidste måling. Vi gennemgår resultaterne omkring at få de unge i bolig sammen med en nærmere beskrivelse af praksis omkring boligdelen i kommunerne.

Tabel 4.7 Boligsituation ved forløbets start og afslutning blandt unge med to målinger, der har deltaget i ICM-forløbet i mindst en måned. Procent.

	Kommune A		Kommune B		Kommune C		Kommune D		Alle	
	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut	Start	Slut
Almen familiebolig	0	16	0	41	4	4	16	21	4	18
Almen ungdomsbolig	13	68	0	24	12	28	26	42	13	43
Privat lejlighed	0	0	0	0	12	16	11	0	5	4
Privat værelse	0	0	0	0	0	4	5	5	1	2
Startbolig	0	0	0	6	0	0	0	0	0	1
Anden egen bolig	3	0	0	6	4	8	0	0	2	3
Bor i plejefamilie/på døgninstitution	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0
I bolig i alt	19	84	0	77	32	60	58	68	26	71
§ 110-boform	3	0	6	0	4	0	16	11	7	2
Venter på at flytte ind i bolig	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1
Opholder sig hos familie/venner	71	10	94	18	64	24	26	16	64	16
Anden hjemløshed	6	6	0	0	0	4	0	0	2	3
Ved ikke	0	0	0	6	0	8	0	5	0	4
Ikke i bolig samt 'ved ikke'	80	16	100	24	68	40	42	32	73	26
Procent	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal	31	31	17	17	25	25	19	19	92	92

Anm.: I tabellen indgår unge med mindst to målinger i indsatsen, og som har været i ICM-forløb i mindst én måned.

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

I Kommune A har der som nævnt været en systematisk tilgang til at skaffe boliger til de unge i indsatsen. Denne kommune har særligt benyttet den kommunale anvisningsret til efter § 59 i almenboligloven til at skaffe boliger til de unge, og det er særligt almene ungdomsboliger, der er tilvejebragt gennem anvisningen. Det har betydet, at en stor del af de unge, 68 %, ved den sidste måling bor i en almen ungdomsbolig (jf. Tabel 4.7). Hvor 19 % af de unge i indsatsen i Kommune A var i bolig ved den første måling, er denne andel således steget til 84 % ved den sidste måling. Ud over de unge, der bor i en almen ungdomsbolig, er der også 16 % af de unge, der bor i en almen familiebolig. Det er således gennem kombinationen af ICM-støtten og en systematisk boligindsats lykkedes at få en stor del af de unge i bolig i denne kommune. Projektmedarbejderne fortæller endvidere, at det i langt de fleste tilfælde er lykkedes at få de unge i bolig på kort tid, hvilket for mange af de unge har været under en måned efter, at de er opstartet i ICM-forløbet.

For at det har kunnet lade sig gøre, har kommunen gennem brug af anvisningsretten sørget for løbende at få stillet almene ungdomsboliger til rådighed, som har kunnet anvises til de unge, når de starter op i et ICM-forløb. Særligt for den måde, kommunen har benyttet anvisningen på, er, at der ikke først er sat en proces i gang for at få anvist en bolig, når den unge er indskrevet i indsatsen. Kommunen har i stedet sørget for gennem anvisningen løbende at have boliger til rådighed, som de unge kunne flytte ind i, når de var startet i indsatsen. Indtil boligerne er blevet lejet ud til den unge, har kommunen betalt tomgangsleje for boligerne. Dette er et eksempel på, hvordan en kombineret Housing First og ICM-indsats for unge kan etableres inden for rammerne af den eksisterende lovgivning gennem en kombination af kommunal anvisning til almene ungdomsboliger efter almenboliglovens § 59 og brug af ICM-støtte efter servicelovens § 85a. Det indebærer dog, som nævnt, at der har været udgifter til tomgangsleje (jf. omkostningsanalysen i Kapitel 5).

De andre tre kommuner har kun i begrænset omfang benyttet den kommunale boliganvisning til at skaffe boliger til de unge. De enkelte ICM-medarbejdere har i stedet hjulpet de unge med at finde en bolig på individuel basis, fx ved opskrivning på de almindelige ventelister i de almene boligorganisationer eller søgning på boligportaler mv. I disse kommuner har det ifølge projektmedarbejderne været vanskeligt at skaffe boligerne. Projektmedarbejderne i disse kommuner italesætter forskellige lokale barrierer for at bruge den kommunale anvisningsret. For eksempel havde en af kommunerne et kriterie om, at en borger tidligere skulle have boet i sin egen bolig i kommunen for at kunne komme i betragtning til kommunal anvisning – og altså ikke blot have haft en folkeregisteradresse i kommunen. De unge i ICM-projektet havde dog typisk opholdt sig i midlertidige og ustabile boligsituationer hos fx søskende, kærester eller venner og levede derfor ikke op til dette kriterie. En anden kommune havde en lokal praksis om ikke at anvise unge i social udsathed til almene ungdomsboliger og i stedet forbeholde disse boliger til studerende.

Undervejs i projektet blødte nogle af kommunerne op på disse praksisser og begyndte at anvise de unge til almene familieboliger eller almene ungdomsboliger. Det skete fx i Kommune D, hvor kommunens myndighedsafdeling deltog med allokeret tid i ICM-projektet, hvilket ifølge projektmedarbejderne bidrog til en større forståelse for de unges situation i myndighedsafdelingen og en større villighed til at benytte boliganvisningen til at skaffe boliger til de unge. Dette er dermed også et eksempel på, hvordan et øget kendskab til Housing First-tilgangen i kommunens forskellige afdelinger, herunder myndighedsafdelingen, er væsentligt for at kunne sikre en Housing First-baseret indsats med ICM-støtte for de unge.

På trods af de lokale udfordringer lykkedes det efterhånden også i Kommune B, C og D at finde boliger til flere af de unge. I Kommune B var ingen af de unge i egen bolig, da de startede i ICM-forløbet, mens 77 % af de unge var i bolig ved den sidste måling i de unges forløb. I Kommune C var 32 % i egen bolig ved starten af forløbet og 60 % ved den sidste måling, mens denne andel i Kommune D gik fra 58 % til 68 %. Her skal det bemærkes, at flere af de unge i Kommune D ved opstarten af forløbet var i risiko for hjemløshed og således ikke allerede befandt sig i en hjemløshedssituation. Ifølge projektmedarbejderne var nogle af disse unge tæt på at blive sat ud af deres bolig, og i flere tilfælde lykkedes det at forhindre dette gennem den målrettede ICM-indsats.

Udviklingen i boligsituationen og forskellen mellem kommunerne fremgår også af Tabel 4.8, der viser udviklingen i de unges boligsituation på individuelt niveau.

Tabel 4.8 Udvikling i boligsituation i løbet af forløbet blandt unge med to målinger, der har deltaget i ICM-forløbet i mindst en måned. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
I bolig både ved første og sidste måling	13	0	20	42	18
Boligløs ved både første og sidste måling	10	18	24	11	15
I bolig ved første måling, men boligløs ved sidste måling	6	0	4	16	7
Boligløs ved forløbsstart, men i bolig ved sidste måling	71	76	36	26	53
I bolig ved forløbsstart – senere ukendt	0	0	8	0	2
Ikke i bolig ved forløbsstart – senere ukendt	0	6	8	5	4
Procent i alt	100	100	100	100	100
Beregningsgrundlag, antal	31	17	25	19	92

Anm.: Opgørelsen inkluderer unge, der har mindst to målinger i forløbet, og som har været indskrevet i ICM-forløbet i mindst én måned.

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Tabel 4.8 viser, at 71 % af de unge i Kommune A og 76 % af de unge i Kommune B i løbet af projektet gik fra at være uden bolig til at bo i egen bolig, mens denne andel var væsentlig lavere i Kommune C (36 %) og D (26 %). I Kommune D afspejler det dog også, at der i denne kommune var flest af de unge, der var i risiko for hjemløshed ved opstarten af forløbet, og at 42 % af de unge i Kommune D således var i bolig både ved første og sidste måling i den unges forløb.

Boligen hjælper med at stabilisere de unges situation

Både de unge og ICM-medarbejderne fortæller i interviewene om betydningen af at komme i bolig, hvilket er med til at skabe mere tryghed og stabilitet for de unge. Samtidig har de unge også brug for meget støtte i perioden, hvor de kommer i bolig, hvor de skal lære at bo i boligen og begynde at få en hverdag til at fungere.

En af de unge, der har fået en bolig i forløbet, fortæller om at have fundet sig godt til rette i lejligheden:

Lejligheden er ret lille, men det er et virkelig hyggeligt sted. Cute sted. Jeg har lige fået indrettet en masse, købt en masse møbler og sådan noget. Ja. Og nu føler jeg virkelig, at jeg kan slappe af. Altså, nu har jeg ligesom mit eget sted, hvor man fx ved, man ikke spærrer for nogen, når man går på toilettet. (Ung i ICM-forløb)

Den unge fremhæver i citatet følelsen af, at boligen er et "hyggeligt sted" og vigtigheden af at have fået købt møbler og indrettet boligen. Det understreger vigtigheden af at skabe "hjemlighed" i boligen, noget som ICM-medarbejderne også betoner har været et vigtigt fokus i indsatsen omkring overgangen til egen bolig. Den unge peger på boligen som et sted, hun kan "slappe af" og fremhæver også vigtigheden af at have sit eget toilet. Citatet er et eksempel på, hvordan boligen er med til at skabe en "ontologisk sikkerhed" for den unge. Det er et begreb, som har været benyttet inden for Housing First-tilgangen til at beskrive vigtigheden af en hurtig stabilisering af boligsituationen for borgere i hjemløshed som en afgørende forudsætning for, at en recovery-proces kan være mulig (Tsemberis, 2010). Den samme følelse går igen i følgende citat, hvor en ung beskriver, hvordan boligen betyder "alt" og giver en følelse af at have en "fast base" og at kunne "komme videre":

Interviewer: *Kan du sige noget om, hvad det har betydet at få en bolig?*

Ung: *Det betyder alt. Det betyder, at du kan komme videre. Hvis du ikke har en fast base, så har du svært ved at holde på et arbejde. Fordi 1, du ved aldrig nogensinde rigtigt, hvor du står op. 2, du har aldrig, altså, der er aldrig en pause i hovedet. Nej. Fordi du er aldrig alene. Du har aldrig dit eget sted. Og vi er som mennesker bygget til at have en base.*

Livet i egen bolig er også vanskeligt, og de unge har brug for hjælp og støtte

Selvom de unge er glade for at have fået en bolig, er det for de fleste også en krævende proces at lære at bo i egen bolig. For nogle er det fx udfordrende at holde boligen ren og rar at være i:

Jeg kan ikke rigtig bruge mit køkken lige nu, men det får jeg styr på senere. Det roder lidt meget. [Bostøttemedarbejderen] har faktisk spurgt, om hun skal komme og hjælpe med at rydde op. (Ung i ICM-forløb)

Citatet understreger betydningen af ICM-støtten i den kritiske overgangsfase, hvor de unge flytter i egen bolig, hvor ICM-medarbejderne støtter og hjælper den unge med at lære at håndtere hverdagen i egen bolig. En anden ung fortæller om, at det "hårdt" selv at skulle tage sig af de praktiske gøremål i boligen som at vaske tøj, lave mad og gøre rent:

Interviewer: *Hvordan var det så at komme til at have sin egen lejlighed?*

Ung: *Det er hårdt.*

Interviewer: *Hvordan?*

Ung: *Jeg skal hele tiden selv vaske tøj og lave mad og gøre rent. Jeg var jo vant til at bo hjemme i trygge rammer, hvor jeg har en mor, der gør det. Eller en onkel, der gjorde det, eller en mormor. Men jeg overlever nok. Jeg er ikke død endnu i hvert fald.*

For mange af de unge hænger udfordringerne med at klare hverdagen i boligen tæt sammen med deres psykiske vanskeligheder, hvor mange af de unge som nævnt har forskellige psykiske og kognitive problematikker:

Interviewer: *Kan du godt lide lejligheden?*

Ung: *Ja ... Det kan jeg godt ... Men det er lidt langt væk, for mig i hvert fald. Ikke for andre mennesker. Og det er nogle gange svært for mig at holde orden i lejligheden. Nogle gange bliver jeg deprimeret, hvor jeg slet ikke kan rydde op. Så kommer der problemer oppe i mit hoved, hvor jeg tænker dårligt ... Alting ... Så har jeg ikke motivation til at rydde op.*

Når de unge ikke er i bolig, får ICM-støtten mere karakter af akut hjælp

Som tidligere nævnt er det ikke lykkedes at skaffe boliger til alle de unge i indsatsen, og i en del tilfælde har det taget forholdsvis lang tid, før det har været muligt at finde en bolig til de unge. ICM-medarbejderne fortæller i den forbindelse, at de

oplever, at spørgsmålet om, hvorvidt den unge har en bolig eller ej, har betydning for indholdet og kvaliteten af ICM-støtten. Når den unge har sin egen bolig, er der mulighed for at lære den unge at bo i egen bolig og mulighed for at begynde at arbejde med andre områder af den unges liv – herunder et fokus på uddannelse eller beskæftigelse. Når den unge ikke er i bolig, oplever ICM-medarbejderne derimod, at støtten i højere grad kommer til at handle om brandslukning og håndtering af den ustabilitet, der er forbundet med ikke at være i bolig og fx overnatte rundt omkring hos familie, venner og bekendte.

Dårlig erfaring med brug af delebolig

Housing First-tilgangen er generelt baseret på, at det er muligt at finde egne selvstændige boliger (egen lejlighed) spredt rundt i almindelige boligområder til borgere i hjemløshed. Det skaber ifølge Housing First-tilgangen de bedste rammer for, at en recovery-proces og en reintegration i hverdagen og lokalsamfundet kan finde sted. Samtidig har brugen af "spredte boliger" i almindeligt byggeri også til formål at undgå en koncentration af borgere i udsathed i fx bestemte opgange og lignende, hvilket kan hæmme reintegrationen i samfundet (Tsemberis, 2010).

Som tidligere nævnt har det imidlertid i flere af kommunerne været vanskeligt at skaffe boliger til de unge i indsatsen, og i en af kommunerne har nogle af de unge fra starten af forløbet været placeret sammen i en "delebolig". I projektet har erfaringerne med deleboligen været relativt dårlige. Der har været konflikter mellem de unge, problemer med at holde orden i boligen, udfordringer med rusmidler samt udfordringer med gæster og uro. Da de unge har haft hver deres selvstændige boligkontrakt, har de selv kunnet bestemme, hvem de lukkede ind, og i flere tilfælde har ICM-medarbejderne oplevet ikke at blive lukket ind. En af de unge, der har boet i deleboligen, fortæller om udfordringerne med at bo i deleboligen:

Det var en narkobule, det hus der. Og der var ikke andet end misbrug og vold og skænderier. Vi var alle sammen meget psykisk udfordrede og blev placeret der, uden personale. [...] Der var især en af dem, der flyttede ind i den delelejlighed, der var virkelig respektløs og ikke ryddede op efter sig selv. Der var virkelig ulækkert i den lejlighed på grund af dem. [Bostøtte-medarbejder] kom og hjalp mig med at rydde op og gøre rent, så godt man kunne, men det er jo ikke holdbart at skulle rydde op efter nogen, der bare er ligeglade. (Ung i en delebolig)

På baggrund af disse problemer valgte kommunen at opløse deleboligen, og det lykkedes efterfølgende at boligplacere flere af de unge i deleboligen i egen bolig bl.a. ved hjælp af kommunal anvisning. ICM-medarbejderne og de unge, der tidligere boede i deleboligen, oplevede dette som en stor forbedring.

4.3 Samarbejde med den kommunale ungeindsats

Indsatsmodellen fordrer, at ICM-indsatsen skal samtænkes med den kommunale ungeindsats for at understøtte den beskæftigelsesrettede indsats for de unge. Dette afsnit beskriver erfaringerne med dette indsatsselement. Som tidligere nævnt har to af kommunerne forankret indsatsen i afdelingen, der varetager den kommunale ungeindsats, mens to andre kommuner har forankret indsatsen i hhv. myndighedsafdelingen og en udførende enhed på socialområdet. Det har givet mulighed for at belyse erfaringerne med disse forskellige organiseringer i forhold til ICM-indsatsen og i forhold til involveringen af andre kommunale afdelinger i indsatsen.

ICM-indsatsen giver mulighed for at støtte op om beskæftigelsesindsatsen

Alle fire kommuner vurderer, at det tætte samspil mellem ICM-støtten og beskæftigelsesindsatsen giver gode muligheder for at arbejde med de unges beskæftigelse og uddannelse. Projektmedarbejderne oplever dog også, at de unge i forvejen har fokus på uddannelse og beskæftigelse, da de unge ser dette som afgørende for at opnå et "normalt" liv ligesom andre unge og opnå en indtægt, der bl.a. kan give dem flere muligheder for at finde en bolig.

Tabel 4.10 viser andelen af de unge, der har været i lønnet beskæftigelse, under uddannelse og i virksomhedspraktik eller anden aktivering i perioden, hvor de har været i ICM-forløb.² I opgørelsen er alle former for lønnet beskæftigelse talt med, uanset antallet af lønnede timer, der generelt varierer fra få timer om ugen til lønnet beskæftigelse på fuld tid. I løbet af ICM-forløbet har 31 % af de unge haft lønnet beskæftigelse i kortere eller længere tid, mens de har været i ICM-forløbet. Der er også en del af de unge, 31 %, der er under uddannelse (fx FGU, erhvervsfaglige uddannelser, HF-fag og mellemlange videregående uddannelser). Desuden har 38 % været i praktik eller anden aktivering. Sammenlagt har 73 % af de unge i projektet enten haft ordinære timer, været i uddannelse eller været i praktik/aktivering, mens 27 % ikke har været i nogen form for uddannelse, beskæftigelse eller praktik/aktivering gennem forløbet.

Kommunerne varierer i forhold til, hvor stor en andel der har haft ordinær beskæftigelse eller været i uddannelse. Samlet set har Kommune D relativt mange (45 %), der har haft lønnet beskæftigelse, hvilket ifølge projektlederen især skyldes en generelt høj beskæftigelse i kommunen, der giver mulighed for, at også unge i social

² Oplysninger om beskæftigelse, uddannelse eller virksomhedspraktik indgår generelt ikke i dokumentationssystemet HjemløshedIT og er således ikke blevet målt på samme måde (ved opstart, undervejs og ved afslutningen af forløb) som de øvrige kvantitative oplysninger, der indgår i evalueringens opgørelser. Oplysningerne er baseret på de supplerende registreringer af oplysninger om de unge og deres forløb, der er indhentet fra projektmedarbejderne, og hvor det er registreret, om de unge har deltaget i beskæftigelse, uddannelse eller praktik/anden aktivering undervejs gennem ICM-forløb. Derfor indgår ikke en start- og slutmåling for andelen i beskæftigelse, uddannelse eller praktik/anden aktivering.

udsathed kan få adgang til arbejdsmarkedet. Det skal i den sammenhæng påpeges, at nogle af de unge i Kommune D allerede var i beskæftigelse, inden de startede i ICM-forløb, men at de unge samtidig havde væsentlige udsathedsproblematikker og befandt sig i en ustabil situation i risiko for hjemløshed. Desuden presses de unge af et meget vanskeligt boligmarked i kommunen, som gør det særligt vanskeligt for unge, der modtager offentlig forsørgelse, at få adgang til en bolig, hvilket lægger et ekstra pres på de unge i forhold til at komme i beskæftigelse for at kunne finde et sted at bo. Kommune D har samtidigt relativt mange (50 %), der har været i uddannelse, mens de har deltaget i projektet. Den laveste andel i beskæftigelse eller uddannelse finder vi i Kommune A, hvor 24 % har haft ordinære lønnede timer, mens 15 % har været i uddannelse. En relativt stor andel af de unge i denne kommune har til gengæld været i praktik eller aktivering. Dette kan både handle om, at de unge i denne kommune har været længere væk fra beskæftigelses- og uddannelsessystemet end i de andre kommuner, men kan også handle om, at ICM-forløbene i denne kommune som tidligere nævnt har været kortere, fordi man hurtigere har kunnet skaffe boliger til de unge. Da indsatsen med at integrere de unge i uddannelse og beskæftigelse typisk kræver relativt lang tid, når man derfor ikke i samme grad at integrere de unge i ordinær beskæftigelse og uddannelse, mens de er en del af ICM-indsatsen.

Tabel 4.9 De unges beskæftigelse og uddannelse undervejs i forløbet. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
Ordinære lønnede timer	24	33	26	45	31
Uddannelse	15	22	43	50	31
Praktik/aktivering	55	39	39	10	38
Mindst én af delene	64	67	87	80	73
Ingen af delene	36	33	13	20	27
Antal	33	18	25	20	96

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Ifølge ICM-medarbejderne giver fleksibiliteten i ICM-støtten således mulighed for at gå længere i forhold til at støtte de unge i at afprøve forskellige typer af beskæftigelse og praktik og fastholde de unge, der er indskrevet på en uddannelse. En ung fortæller om at få hjælp til at passe sin uddannelse:

Sådan noget med skole har virkelig været svært for mig – at komme op om morgenen og komme afsted. Der har hun også hjulpet mig. Hun ringer til mig hver morgen og får mig vækket og sørger for, at jeg kommer godt

afsted, og det har virkelig hjulpet, fordi det var nok det, der bekymrede mig mest, at jeg ikke kunne passe på min skolegang, samtidig med at jeg skulle passe på mig selv. (Ung i ICM-forløb)

For nogle af de unge handler hjælpen som i ovenstående eksempel om at bane vej og støtte, så de unge kan selv. For andre er behovet for hjælp mere permanent, og for nogle af de unge oplever ICM-medarbejderne og beskæftigelsesmedarbejderne, at de prøver mange gange med fx aktiveringsforløb og praktik, uden at de unge ser ud til at opnå varige redskaber til selv at kunne gennemføre uddannelse eller fastholde et job. Nogle af de unge, som undervejs i forløbet har haft lønnede timer, har således mistet arbejdet igen. Som det fremgår af Tabel 4.8, er der også godt en fjerdedel af de unge i projektet, hvor det ikke er lykkedes at komme i gang med hverken uddannelse eller beskæftigelsesrettede aktiviteter.

Forankringen i den kommunale ungeindsats giver et "naturligt" fokus på uddannelse og beskæftigelse

I Kommune B og C, der har forankret ICM-indsatsen i den kommunale ungeindsats, oplever medarbejderne, at dette giver et naturligt fokus på uddannelse og beskæftigelse, som man netop er vant til at arbejde med i disse enheder. Enheden er skabt med henblik på at sikre en helhedsorienteret indsats omkring unge uden for uddannelse og beskæftigelse, og man er derfor vant til at tænke helhedsorienteret omkring de unge og vant til at lægge relativt meget beslutningskompetence hos den fagperson, der møder den unge – frem for at skulle vente på relativt lange udrednings- og afgørelsesprocesser. I de tilfælde, hvor adgangen til en bestemt type indsats eller hjælp ikke forudsætter en myndighedsafgørelse, har ICM-medarbejderne derfor relativt stor frihed til at hjælpe de unge.

Fokus på uddannelse og beskæftigelse kan også sikres ved at forankre ICM-indsatsen på socialområdet

I Kommune A og D, hvor man har forankret indsatsen i en myndighedsafdeling og i en udførende enhed på socialområdet, har man valgt at etablere et samarbejde med kommunens uddannelses- og beskæftigelsesindsats ved at tilknytte en medarbejder fra beskæftigelsesområdet (ungeområdet) til ICM-indsatsen. I Kommune A oplevede både ICM-medarbejderne og beskæftigelsesmedarbejderen, at dette gav et frugtbart samarbejde, hvor begge parter gennem samarbejdet fik et bredere syn på de unges styrker og svagheder. ICM-medarbejderne fortæller således, hvordan de til at begynde med oplevede, at medarbejderen fra jobcentret pressede de unge for meget, mens beskæftigelsesmedarbejderen omvendt oplevede, at ICM-medarbejderne var for beskyttende over for de unge. Gennem det tætte samarbejde mellem ICM-medarbejderne og beskæftigelsesmedarbejderen oplevede begge parter imidlertid, at nogle af de unge rykkede sig overraskende meget, når de blev mødt

med højere forventninger, samtidig med at beskæftigelsesmedarbejderen fik en større forståelse for de unges situation og var med til at videreformidle denne forståelse til arbejdspladser og praktiksteder, som derfor tog mere hensyn til de unge. En vigtig forudsætning for udførelsen af beskæftigelsesindsatsen for de unge har været, at beskæftigelsesmedarbejderen i denne del af sin arbejdstid har haft en nedsat caseload. Det har givet mulighed for at afprøve flere ting og støtte de unge mere i forhold til praktikker, uddannelse og beskæftigelse, end beskæftigelsesmedarbejderen normalt vil kunne gøre for unge med komplekse udfordringer i den almindelige beskæftigelsesindsats.

I Kommune D har man ligeledes gode erfaringer med samarbejdet mellem ICM-medarbejderne og beskæftigelsesmedarbejderen fra ungeenheden, der dog ikke har varetaget beskæftigelsesindsatsen for alle de unge i projektet, da man i Kommune D valgte at lade de unge, der allerede var tilknyttet en jobkonsulent i ungeenheden, fortsætte med at være tilknyttet den samme medarbejder.

Vigtigt at sætte ressourcer af til myndighedsarbejdet i ICM-indsatsen

Forankringen i den kommunale ungeindsats i Kommune B og C har ifølge medarbejderne givet et naturligt fokus på uddannelse og beskæftigelse og en vis handlefrihed til ICM-medarbejderne. Til gengæld har de to kommuner (A og D), der har forankret indsatsen i en myndighedsafdeling og en udførende enhed på socialområdet, bedre formået at integrere myndighedsdelen med ICM-indsatsen, hvilket har betydet, at der i disse kommuner i højere grad er sket en formel visitation til ICM-indsatsen efter § 85a. I begge disse kommuner har der som led i projektorganiseringen været afsat ressourcer (tid) til, at myndighedsrådgiverne har kunnet varetage myndighedsarbejdet omkring de unges indsats. Dette viser sig i begge kommuner ved, at langt flere unge, jf. Tabel 4.10, har haft en § 141-myndighedsplan for forløbet, sammenlignet med Kommune B og C, hvor der ikke var afsat specifikke ressourcer til at varetage myndighedsarbejdet for de unge. Kommune A og D har samtidig den højeste andel af unge, der har en uddannelsesplan/KUI-plan, selvom man kunne forvente, at udarbejdelsen af disse planer ville være lettere at gennemføre, når indsatsen er forankret på uddannelses- og beskæftigelsesområdet.

Tabel 4.10 Handleplaner og andre planer ved afslutning af forløbet. Procent.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	Alle
§ 141-handleplan	90	6	56	84	64
Uddannelsesplan ('KUI-plan')	74	0	52	84	57
Andre planer (fx 'Min Plan')	0	94	64	0	35
Ingen planer ¹	10	6	12	5	9
Antal	31	17	25	19	92

Anm.: I opgørelsen er inkluderet unge, der har mindst to målinger i forløbet, og som har været indskrevet i ICM-forløbet i mindst én måned.

Note: 1. Kan have en ICM-plan, der ikke har status af en myndighedshandleplan, uddannelsesplan eller beskæftigelsesplan (Min plan).

Kilde: Egne beregninger på baggrund af data registreret af de kommunale medarbejdere.

Projektmedarbejderne i Kommune A fortæller, at de har haft en god fælles forståelse af de unges situation. Denne forståelse understøttes bl.a. af ugentlige møder, hvor alle unge diskuteres mellem myndighedsrådgiverne og ICM-medarbejderne. Processen med at udrede de unge og udarbejde handleplaner tager udgangspunkt i et møde, hvor både ICM-medarbejderen, myndighedsrådgiveren og den unge selv deltager. På baggrund heraf udarbejdes en handleplan, og der foretages en formel visitation til ICM-indsatsen.

Kommune D har på samme måde udarbejdet en relativ "let" procedure for udredning og visitation, der har gjort det muligt både at sikre, at der blev truffet formelle afgørelser, og at indsatsen relativt hurtigt kunne igangsættes. ICM-medarbejderne i denne kommune har således selv foretaget en beskrivelse af de unge, hvorefter den involverede myndighedsrådgiver gennemser og godkender udredningen og visiterer til indsatsen, ligesom der udarbejdes en handleplan. Da Kommune D har flere unge, der er i risiko for hjemløshed frem for at være i hjemløshed, end de øvrige kommuner, har man i denne kommune haft flere drøftelser mellem ICM-medarbejderne og myndighedsrådgiveren om afgrænsningen af målgruppen for indsatsen, da de unge i projektet gennemsnitligt adskiller sig fra andre modtagere af § 85-støtte (både § 85 og 85a) på grund af den relativt høje andel i beskæftigelse. For de unge, der har modtaget ICM-støtte i projektperioden, har man således i højere grad brugt støtten forebyggende, end hvad der er sædvanlig praksis i kommunen. Særligt i starten af forløbet gav det anledning til en bekymring i myndighedsafdelingen for, at indsatsen kunne være med til at udvide målgruppen for § 85 og § 85a-indsatsen. Efterhånden som projektet skred frem, har der dog været en erfaring – også i myndighedsafdelingen – af, at de unge har brug for en støtteindsats, selvom de er i beskæftigelse, og at denne indsats kan være afgørende for dels at undgå, at de unge i risikogruppen kommer ud i hjemløshed, men også for at de kan fastholde deres beskæftigelse.

I Kommune B har kommunens myndighedsafdeling som nævnt ikke været en del af organiseringen omkring ICM-indsatsen, og projektgruppen har i praksis været selvvisiterende til indsatsen. Da der ifølge projektmedarbejderne er relativt lange ventetider på at få sager behandlet i myndighedsafdelingen i kommunen, har dette været en nødvendighed for at kunne gennemføre projektet, og projektmedarbejderne oplever, at dette set-up har fungeret godt i praksis. Det betyder dog, at kun 6 % af de unge har en § 141-handleplan (jf. Tabel 4.9). Til gengæld har de unge i høj grad en 'Min plan', der er udarbejdet af sagsbehandler i beskæftigelsesindsatsen. ICM-medarbejderne påpeger derudover, at de unge har ICM-planer, der guider selve ICM-forløbet, og at disse planer i praksis har samme indhold, som en § 141-handleplan typisk ville have. ICM-planen udgør dog et pædagogisk redskab og ikke en myndighedshandleplan og sikrer dermed ikke i sig selv den unges retssikkerhed i forhold til et eventuelt videre støtteforløb efter ICM-indsatsen.

I Kommune C er myndighedsdelen blevet varetaget af myndighedsrådgivere fra kommunens ungecenter. I den første del af projektperioden var der dog ikke afsat specifik tid blandt myndighedsrådgiverne til at varetage myndighedsarbejdet i ICM-indsatsen, og på grund af et generelt højt sagspres hos myndighedsrådgiverne blev der ikke udarbejdet handleplaner eller foretaget en formel visitation til indsatsen for en del af de unge. ICM-medarbejderne oplevede det som en udfordring, at der ikke var foretaget en visitation til ICM-indsatsen, hvilket til tider vanskeliggjorde kommunikationen med de unge omkring indsatsen, ligesom fraværet af en handleplan skabte uklarhed om, hvilken støtte de unge kunne få, hvis ICM-støtten ophørte. Senere i projektperioden blev der afsat ekstra tid blandt nogle af centrets myndighedsrådgivere til at varetage myndighedsarbejdet i forhold til de unge i projektet. I sidste del af indsatsen lykkedes det derfor at udarbejde § 141-handleplaner og uddannelsesplaner for de unge, der fortsat var i ICM-forløb.

Selvom myndighedsdelen har været svagere i Kommune B og C, hvor indsatsen har været forankret i den kommunale ungeindsats, end i Kommune A og D, er det ikke muligt i sig selv at konkludere, at dette specifikt skyldes placeringen af indsatsen i den kommunale ungeindsats. Ud over at myndighedsdelen slet ikke indgik i projektorganiseringen i Kommune B, er det således også fælles for Kommune B og C, at der ikke har været afsat specifikke ressourcer til at varetage myndighedsarbejdet med de unge i indsatsen (for Kommune C kun i den sidste del af projektperioden), hvilket derimod var tilfældet i Kommune A og D.

I forhold til myndighedsdelen peger erfaringerne fra de fire kommuner således på, at det er vigtigt, at myndighedsafdelingen indgår i et formaliseret samarbejde omkring ICM-indsatsen, og at der afsættes særlig tid hos myndighedsrådgiverne til at varetage dette myndighedsarbejde i forhold til de unge i ICM-forløb. Det skyldes særligt, at der på grund af den forholdsvis høje kompleksitet i udsathed blandt de unge skal afsættes flere ressourcer til myndighedsarbejdet for at sikre, at der er den

fornødne tid til at udføre myndighedsarbejdet og indgå i det løbende samspil med ICM-medarbejderne omkring indsatsen for de unge.

4.4 Systematisk opsporingsindsats

Det fjerde element i indsatsmodellen udgøres af en systematisk opsporingsindsats. Dette indsatsselement er vigtigt i modellen, fordi unge i hjemløshed og usikre bolig-situationer i mindre grad er i kontakt med det etablerede system, da de oftere end ældre personer i hjemløshed lever i "skjult hjemløshed" som fx sofasovere. Når de kommer i kontakt med systemet, kan det ske forskellige steder i kommunen – fx i jobcenteret, i familieafdelingen eller andre afdelinger, ligesom også skoler og uddannelsesinstitutioner eller de lokale civilsamfundsorganisationer kan have kontakt med unge i målgruppen. En systematisk opsporingsindsats forankret i et bredt aktørssamarbejde, både på tværs af afdelinger inden for kommunen og med inddragelse af relevante ikke-kommunale aktører, skal således sikre, at ICM-medarbejderne så tidligt som muligt kommer i kontakt med de unge, så man undgår, at de unges hjemløshed og udsathed bliver langvarig, og undgår, at unge, der er i risiko for hjemløshed, mister den bolig, de allerede har.

Kommunerne har i starten af projektperioden arbejdet med at udbrede kendskabet til projektet gennem fx kick-off-seminarer og opsporingsseminarer med deltagelse af relevante kommunale og ikke-kommunale aktører. Her har man arbejdet med en fælles forståelse af både målgruppen, Housing First-tilgangen, ICM-støtten og behovet for en tidlig opsporing af unge i målgruppen, hvilket har øget kendskabet til ICM-indsatsen og været med til at styrke opsporingsindsatsen.

Tabel 4.11 viser, hvilke aktører der har henvist unge til ICM-projektet, hvilket giver en indikation af, hvem der har deltaget i den systematiske opsporing. Langt de fleste af de unge er henvist til projektet fra afdelinger internt i kommunerne, fx ungeenheden, men der er også enkelte unge, der er henvist fra § 110-boformer, ligesom nogle unge har henvendt sig selv. I Kommune A, hvor der har været et forholdsvis tæt samarbejde med Børne- og Familieafdelingen, er relativt flere af de unge henvist fra dette område end i de øvrige kommuner. Det er også i denne kommune, at flest af de unge var i den yngste aldersgruppe under 19 år (jf. Tabel 3.2). I Kommune C er relativt flere af de unge henvist fra kommunens opsøgende team.

Tabel 4.11 **Aktør, der har henvist den unge til ICM-indsatsen. Alle henviste og unge med ICM-forløb. Procent.**

	Kommune A		Kommune B		Kommune C		Kommune D		Alle	
	Alle	ICM-delt.	Alle	ICM-delt.	Alle	ICM-delt.	Alle	ICM-delt.	Alle	ICM-delt.
Sagsbehandler generelt	9	13	52	63	4	8	6	10	27	21
Beskæftigelse/jobcenter	24	28	13	16	6	8	0	0	12	15
Ungeenhed/UU	4	6	17	0	50	38	53	40	27	20
Børn & Familie	24	22	3	5	2	0	3	5	7	9
Rusmiddel	7	3	0	0	10	13	3	0	4	4
Opsøgende team	2	0	0	0	8	17	6	10	3	6
Øvrige indsatser i kommunen	2	3	3	16	0	0	6	10	3	6
§ 110-boform	2	0	0	0	2	4	6	10	2	3
Selvhenvendelse	16	16	1	0	2	4	13	10	6	8
Øvrige	7	9	11	0	16	8	3	5	10	6
Procent i alt	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Antal	45	32	101	18	50	24	32	20	228	94

Kilde: Egne beregninger baseret på medarbejdernes registreringer.

Forud for at en egentlig ICM-indsats kan starte op, foregår der i mange tilfælde også et individuelt kontaktskabesarbejde, hvor ICM-medarbejderen forsøger at skabe en kontakt med den enkelte unge. Længden af dette forløb afhænger ifølge ICM-medarbejderne og de unge både af den unges situation og af de unges tidligere erfaring med andre indsatser. Derudover oplever ICM-medarbejderne, at kontaktskabelsen til de unge også afhænger af, om ICM-projektet kan tilbyde en reel løsning på de unges boligproblem. Nogle af de unge har allerede gennem lignende indsatser gode erfaringer med at kunne få hjælp fra kommunale kontaktpersoner. Andre har relativt dårlige erfaringer med at have kontakt med kommunen og er til at starte med afvisende over for hjælpen. I den sammenhæng er det generelt vigtigt med en vedholdenhed i bestræbelserne på at skabe kontakt til den unge, og erfaringen fra projektet er, at netop ICM-metodens fleksibilitet i høj grad giver mulighed for dette. En ung fortæller om perioden, hvor kontakten og støtterelationen langsomt blev etableret:

Ung: Jeg kunne ikke finde ud af at møde op. Jeg kunne ikke lide det. De sagde, at der ikke var tvang, så når jeg hører det, så lader jeg bare være.

Jeg har kun haft meget dårlige oplevelser med kommunemennesker. Der har aldrig været noget stabilt kørende. Det var derfor, det var så svært.

Interviewer: *Gjorde hun noget, for at du kunne åbne op?*

Ung: *Nej, ikke rigtigt. Hun sagde, at jeg bare kunne dukke op. Hun blev ved. Hun sagde: "Du kan godt. Du kan godt." Det er faktisk ikke ret lang tid siden, at vi begyndte at ses. Det er en lille måned siden nu.*

Interviewer: *Okay. Så i 11 måneder har du nærmest ikke brugt det og boet lidt rundt omkring?*

Ung: *Ja.*

En anden ung fortæller:

Ung: *Det gik jo lidt frem og tilbage: så fik jeg hjælp, så fungerede det lidt, og så var jeg så deprimeret og så ked af det og så sur på verden, ikke? Stofferne var heller ikke ligefrem min hjælp, så hun kunne fortælle mig så mange ting, men jeg var ikke særlig god til at lytte. Nej. Det blev så bedre efterhånden.*

Interviewer: *Hvad var det, der gjorde det bedre?*

Ung: *Jeg tror, det var, at det kunne ikke rigtigt gå værre.*

Interviewer: *Hvad gjorde hun i den periode, hvor du ikke stolede på hende?*

Ung: *Hun ringede mig op, eller så kom hun alligevel, også selvom jeg ikke havde svaret. Hun blev ved. Det var jeg ikke vant til, at folk gjorde. Overhovedet ikke på nogen måde. Jeg begyndte at stole på hende, efter der gik nogle måneder. Mere og mere, ikke?*

Fælles for begge eksemplerne er, at ICM-medarbejderne har været vedholdende i forsøgene på at skabe kontakt, indtil den unge er begyndt at åbne op og tage imod kontakten. Det viser, hvordan ICM-metodens fleksible tilgang og fokus på vedholdenhed i kontakten er vigtig, også i forhold til at have den tid, der skal til for at få skabt kontakten og etableret en støtterelation med den unge.

4.5 De unges deltagelse i fællesskaber

Det sidste af de fem indsatslementer handler om de unges deltagelse i fællesskaber. Dette indsatslement skal hjælpe de unge med at indgå i sociale aktiviteter og fællesskaber og modvirke social isolation og ensomhed, når de unge flytter i egen bolig. Indsatslementet er inkluderet i modellen, fordi mange af de unge har udfordringer med netværk og relationer, hvilket også fremgik af Tabel 3.4 og også fremgår af interviewene med de unge.

Arbejdet med netværk og relationer indgår også generelt som et fokuspunkt i ICM-metoden og har været i fokus i indsatsen i alle de fire kommuner. Det gælder bl.a. arbejdet med at reparere på eksisterende relationer til fx familie og venner. Indsatslementet om deltagelse i fællesskaber komplementerer det generelle fokus på netværks- og relationsarbejde i ICM-indsatsen ved særligt at have fokus på at styrke de unges deltagelse i aktiviteter, hvor de kan opleve fællesskab med andre unge og få mulighed for at danne nye relationer. Der er dog varierende erfaringer på tværs af kommunerne omkring dette indsatslement, ligesom der også er stor variation på tværs af ungegruppen i forhold til, hvad de unge selv ønsker i forhold til aktiviteter og fællesskaber med andre unge.

Projektmedarbejderne i flere af kommunerne oplever, at deltagelse i aktiviteter og nye fællesskaber (ud over dem, de indgår i på uddannelsessteder og arbejdspladser) har været en relativt lav prioritet hos de unge, der ofte har nok at gøre med at finde og komme på plads i en bolig, få behandling og udredning for psykiske vanskeligheder og misbrug samt forbedre deres tilknytning til beskæftigelse og uddannelse. ICM-medarbejderne oplever dog også, at flere af de unge har fået mere overskud til også at fokusere på forhold omkring netværk og aktiviteter, når de har været med i indsatsen i et stykke tid og har fået styr på boligsituationen.

Blandt de unge, som har behov for og ønsker om at indgå i nye aktiviteter, oplever ICM-medarbejdere, at der er en stor forskel blandt de unge i forhold til, om de primært ønsker at deltage i individuelle aktiviteter – som fx at begynde i et fitnesscenter eller lignende, eller om de ønsker at indgå i mere kollektive aktiviteter, herunder særligt aktiviteter med nogle af de andre unge i indsatsen.

De fleste af de unge, vi har talt med, har dog været skeptiske i forhold til at deltage i fællesskaber med de andre unge i projektet. Enten fordi de i relativt lille grad identificerer sig med eller deler interesser eller behov med de andre, eller fordi de frygter, at mødet med de andre vil vække ubehagelige minder:

Også fordi, at mange af dem, der møder ... Man ved jo ikke, hvem hinanden er, men jeg tror, de minder mig lidt om mig selv, da jeg startede. Og det synes jeg er lidt hårdt at se på. Ja. (Ung i ICM-forløb)

De fleste af de interviewede unge oplever heller ikke selv et stort behov for at deltage i organiserede fritidsinteresser. Begrundelsen for dette kan enten være, at de synes, at de allerede får stillet deres sociale behov, fordi de fx har en kæreste eller har nogle gode venner, eller fordi de, som medarbejderne også påpeger, har nok at gøre med alt det andet, der roder i deres liv og oplever, at det at skulle møde nye mennesker i fritiden er en unødigt stor ekstraudfordring:

Jeg har ikke i det hele taget et stort socialt behov. Mine sociale evner er blevet lidt handicappede på grund af den proces, jeg har været igennem. Jeg har haft social angst. Jeg er først ved at vænne mig til at se mennesker hver dag. (Ung i ICM-forløb)

Såvel medarbejdernes registreringer om de unges udfordringer og interviewene med både de unge og medarbejderne vidner dog om, at ICM-indsatsen har haft betydning i forhold til de unges netværk og relationer, hvor Tabel 4.3 som tidligere nævnt viste, at andelen af de unge, der oplever udfordringer med netværk og relationer, er faldet fra 53 % ved opstarten af indsatsen til 37 % ved den sidste måling. Disse forbedringer er i nogle tilfælde sket ved, at den unge har fået sin egen bolig, hvilket har mindsket konflikterne med de personer, som de har overnattet hos, mens de var hjemløse. I andre tilfælde har forløbet hjulpet dem til at få styr på misbrug og økonomi, hvilket har muliggjort tilbagebetaling af gæld og ny tillidsopbygning. Andre fortæller om et generelt større overskud og en større selvtillid, der har givet dem mod på at indgå i sociale relationer:

Nu er jeg begyndt at snakke mere med mine klassekammerater. Jeg har altid været genert. De inviterer mig til fester for at lære hinanden at kende. Lige nu vil jeg gerne selv møde mennesker, og hvis det ikke går godt, så kan jeg spørge [bostøttemedarbejder]. Jeg tror også, jeg kan lære nogle af mine nye kollegaer at kende. (Ung i ICM-forløb)

En peer-medarbejder kan facilitere deltagelse i både individuelle og fælles aktiviteter blandt de unge

I forhold til indsatsselementet om deltagelse i fællesskaber er en vigtig erfaring fra projektet, at en peer-medarbejder kan være med til at facilitere de unges deltagelse i aktiviteter og fællesskaber. To af kommunerne har således som tidligere nævnt ansat en peer-medarbejder i form af en ung med egen tidligere udsathed- og hjemløshedserfaring, som begge har været igennem en recovery-proces og nu kan trække på deres egne erfaringer i arbejdet med at støtte andre unge, der er i samme situation, som de selv var en gang. I begge kommuner har der været en erfaring af, at peer-medarbejderne tilføjer en ny dimension i arbejdet med indsatsselementet om fællesskaber og i høj grad kan være med til at facilitere dette indsatsselement. En vigtig erfaring er i den sammenhæng, at peer-medarbejderne både kan

være med til at understøtte 'individuelle aktiviteter', hvor den unge fx begynder til en aktivitet i lokalsamfundet, ligesom der i begge kommuner også er erfaring med, at peer-medarbejderen har faciliteret fællesaktiviteter mellem en del af de unge i ICM-indsatsen i de to kommuner.

I forhold til de individuelle aktiviteter er det erfaringen, at peer-medarbejderen lettere kan facilitere deltagelse i individuelle aktiviteter, end ICM-medarbejderne, der generelt er væsentligt ældre end de unge i indsatsen. Peer-medarbejderen er derimod nogenlunde jævnaldrende med de unge, og hvis peer-medarbejderen tager med den unge til en aktivitet for at hjælpe den unge i gang med at deltage, vil det udadtil typisk blot se ud, som om den unge har en veninde eller ven med til aktiviteten, hvilket opleves mere ligeværdigt og mindre stigmatiserende end at have en "voksen" ICM-medarbejder med. Som en af projektmedarbejderne udtrykker det, gør det en stor forskel at have peer-medarbejderen med frem for at have "kommunemor" med til en aktivitet.

Ud over de individuelle aktiviteter har peer-medarbejderne også i begge kommunerne arbejdet med at igangsætte aktiviteter, som de unge fra projektet har kunnet deltage i sammen. Det er dog ikke alle de unge i indsatsen, der har haft lyst til at deltage i dette. Nogle af de unge har således nok i deres egne venner og bekendte eller har deres primære fokus rettet mod deres deltagelse i uddannelse og beskæftigelse. I begge de to kommuner har der dog også været unge, der har ønsket at deltage i disse fællesaktiviteter, som fx har omfattet udflugter og fællesspisning. For eksempel har der i begge de to kommuner været arrangeret fællesspisning blandt de unge i projektet, der har ønsket at deltage. I en af kommunerne har de fælles arrangementer, hvor der har været størst opbakning, været kendetegnet ved, at der også har været et vist økonomisk/materielt incitament forbundet med aktiviteten. Fællesspisningerne har således typisk været lagt sidst på måneden, hvor de unge ofte ikke har flere penge. I en af kommunerne har der desuden været afsat midler til, at de unge har kunnet komme i biografen og lignende, hvilket har givet de unge adgang til oplevelser, som de ellers ikke ville have råd til. Det har trukket en del unge til, og de unge har langt overvejende været positive over for at møde hinanden. En ung fortæller om at møde andre i samme situation som ham selv:

Der er rigtig mange, der er vokset op med det samme som mig og nogle, der er meget ældre end mig, der er kommet om på den anden side. Så vi støtter os op ad hinanden. Jeg var faktisk lidt nervøs for at [møde op til fællesarrangementerne] til at starte med, fordi jeg var bange for, at vi ville begynde at gejle hinanden op. Men det har faktisk været den modsatte effekt. Vi er faktisk begyndt at gejle hinanden ned, hvis der er noget, og sådan lidt lytte til hinanden. (Ung i ICM-forløb)

En erfaring omkring peer-medarbejdernes igangsættelse af aktiviteter for de unge er således, at det også er vigtigt, at der er sat midler af til disse aktiviteter, hvilket dog kun har været tilfældet i den ene af kommunerne, mens det i den anden kommune var en barriere for at iværksætte fællesaktiviteter, at der ikke var afsat midler til dette.

Erfaringerne fra projektet viser således, at både det generelle arbejde med de unges netværk og relationer og indsatselementet med deltagelse i aktiviteter og fællesskaber med andre unge udgør vigtige elementer i indsatsen. Hvor arbejdet med de unges personlige netværk og relationer generelt er vigtigt for alle de unge, er det i forhold til arbejdet med aktiviteter og fællesskaber med andre unge vigtigt at være opmærksom på, at der er stor variation i de unges individuelle ønsker og behov. Nogle ønsker ikke eller har ikke overskud til at deltage i sådanne aktiviteter og blandt dem, der gør, kan der være forskel på, om de unge primært ønsker støtte til at deltage i individuelle aktiviteter ude i lokalsamfundet, eller om de ønsker at deltage i aktiviteter med de andre unge i ICM-indsatsen. Nogle af de unge kan ikke se sig selv i aktiviteter med de andre unge, mens andre gerne vil deltage i sådanne aktiviteter. I forhold til både deltagelsen i individuelle aktiviteter og fælles aktiviteter er en vigtig erfaring fra projektet, at begge dele med fordel kan faciliteres af en peer-medarbejder, som de unge kan spejle sig i, og som bedre kan indgå på lige fod med de unge i forhold til at understøtte de unges deltagelse i forskellige former for aktiviteter.

4.6 Opsamling

Erfaringerne fra de fire kommuner viser generelt, at ICM-metoden er en meget velegnet støttemetode i forhold til unge i hjemløshed eller i risiko for hjemløshed med komplekse støttebehov. Der har i alle de fire kommuner langt overvejende været en vellykket implementering af ICM-metoden, som projektmedarbejderne vurderer udføres med en høj fidelitet. Det er i høj grad metodens intensitet og fleksibilitet, som gør metoden særlig virksom i forhold til de unges støttebehov, da dette betyder, at det er muligt at reagere hurtigt på udfordringer, der opstår hos den unge, og hjælpe den unge med at tage hånd om problemerne.

Brugen af ICM-støtten skal også ses i sammenhæng med kommunernes boligindsats, hvor forskellene mellem kommunerne er tydeligere. En kommune har således systematisk benyttet den kommunale boliganvisning til at skaffe almene ungdomsboliger til de unge, hvilket har sikret, at de unge hurtigt er kommet i bolig og hurtigere har afsluttet ICM-forløbene end i de øvrige tre kommuner, hvor tilgangen til at skaffe boliger ikke har haft en sådan systematik og i stedet er foregået på ad hoc basis og mere individuelt for de enkelte unge. Erfaringen fra projektet er endvidere,

at en stabilisering af boligsituationen giver bedre mulighed for at fokusere på de unges øvrige udfordringer i ICM-indsatsen.

Der er gode erfaringer med at samtænke ICM-indsatsen med den beskæftigelsesrettede indsats for de unge, idet relativt mange af de unge undervejs har prøvet kræfter med ordinært arbejde, uddannelse eller praktikforløb. En væsentlig erfaring fra projektet er, at ICM-støtten også giver bedre mulighed for at støtte op om den beskæftigelsesrettede indsats for de unge. I de tilfælde, hvor ICM-indsatsen har været forankret i den kommunale ungeindsats, har der også været et iboende fokus på den beskæftigelsesrettede indsats for de unge. I de tilfælde, hvor ICM-indsatsen har været forankret på socialområdet, er der gode erfaringer med, at en medarbejder fra beskæftigelsesområdet har været tilknyttet ICM-indsatsen med en nedsat case-load i denne del af deres arbejdstid, hvilket har givet mulighed for et tæt samarbejde mellem ICM-medarbejderne og beskæftigelsesmedarbejderne om den beskæftigelsesrettede del af indsatsen for de unge.

Der er også gode erfaringer med at arbejde systematisk med tidlig opsporing. I alle de fire kommuner har det fungeret godt at forankre opsporingsindsatsen i et tværfagligt aktørsamarbejde, og det har fungeret godt, når man indledningsvis har informeret relevante aktører i kommunen om indsatsen og målgruppens behov.

Alle kommuner har arbejdet med de unges netværk og relationer, som generelt indgår som et centralt fokuspunkt i ICM-metoden, og man har støttet de unge i at træne sociale kompetencer og indgå i sociale fællesskaber på uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser. En del af de unge har oplevet, at ICM-projektet har bidraget til, at deres relationer og sociale kompetencer er blevet bedre. De unges ønsker og behov for at indgå i nye fællesskaber med andre unge i fritiden varierer dog. Nogle vil gerne møde nye unge og have dette som et fokuspunkt i deres ICM-indsats. Andre oplever ikke, at de har udfordringer i forhold til netværk og relationer eller har generelt ikke overskud til at opsøge nye fællesskaber. To kommuner har ansat en peer-medarbejder, som har stået for at arrangere fællesaktiviteter for de unge, der har modtaget ICM-støtte, og som også har arbejdet individuelt med de unges sociale kompetencer. Størstedelen af de unge har været glade for at spejle sig i peer-medarbejderen, der selv har været i hjemløshed eller i en udsat position. Peer-medarbejderens fællesaktiviteter har været givende for en del af de unge, mens andre af de unge ikke har været interesserede i at deltage i sådanne aktiviteter.

5 Omkostningsanalyse

I dette kapitel belyses omkostningerne til etablering og drift af ICM-indsatsen i de fire kommuner. Der gennemføres en omkostningsvurdering på niveau 3, jf. Social- og Boligstyrelsens retningslinjer for økonomiske analyser af sociale indsatser, da der er tale om et modningsprojekt, og da omkostningerne forbundet med omlægningen ikke direkte kan tilskrives de enkelte forløb. I den forbindelse skal det også tages i betragtning, at en betydelig del af ICM-forløbene fortsat er i gang ved afslutningen af evalueringens måleperiode. Formålet med omkostningsvurderingen er at give et skøn for, hvad indsatsen vil koste at etablere og have i drift, så andre kommuner og interessenter får det bedst mulige grundlag for at træffe beslutning om en eventuel implementering af en ICM-indsats for unge i hjemløshed og i risiko for hjemløshed.

I afsnit 5.1 gennemgås de gennemsnitlige omkostninger forbundet med indsatsen opgjort på tværs af de fire kommuner. I afsnit 5.2 belyses de økonomiske perspektiver ved indsatsen ud fra omkostningsanalysen og kommunernes vurdering af indsatsens økonomiske aspekter. I den sammenhæng diskuteres også basialternativet for indsatsen, i form af hvilke indsatser borgerne formentlig ville have modtaget, hvis de ikke havde deltaget i ICM-indsatsen, og de økonomiske omkostninger, der ville have været forbundet med disse indsatser.

I forlængelse af omkostningsanalysen inddrages i afsnit 5.3 en vurdering af behovet for og potentialet for ICM-indsatsen i andre kommuner baseret på interview med nøglemedarbejdere på hjemløshedsområdet i to andre kommuner, der ikke har deltaget i modningsprojektet.

5.1 Omkostningerne forbundet med ICM-indsatsen

I dette afsnit belyses omkostningerne til ICM-indsatsen set på tværs af de fire kommuner. Omkostningerne til indsatsen kan opdeles på omkostninger til etablering og drift af indsatsen. Det er kommunerne, der har vurderet og opgjort omkostningerne til omlægningen.

Etableringsomkostningerne er de omkostninger, som kommunerne vurderer har været forbundet med at opstarte indsatsen lokalt i form af omkostninger til udviklingen af indsatsen og organiseringen samt omkostninger til kompetenceudvikling af medarbejdere.

Driftsomkostningerne omfatter tilsvarende kommunernes vurdering af de omkostninger, der er gået til selve driften af indsatsen, det vil primært sige støtteforløbene til de unge, ligesom der i nogle tilfælde også har været omkostninger forbundet med boligplaceringen af de unge.

Driftsperioden er den periode, hvor kommunen konkret har gennemført forløb for de unge. Det er kommunerne selv, der har vurderet, hvornår indsatsen gik i drift.

Da oplysningerne til omkostningsevalueringen er indhentet i september og oktober 2025, er kommunerne blevet bedt om at give et skøn for de forventede omkostninger frem til afslutningen af projektperioden i december 2025. Omkostningerne er opgjort i faste 2025-priser baseret på et skøn for prisudviklingen i Social- og Boligstyrelsens omkostningsmodel.

I Tabel 5.1 er vist omkostningerne til etablering og drift af indsatsen som et gennemsnit på tværs af de fire kommuner. Både omkostningerne til etablering og drift er opdelt på lønudgifter og andre udgifter. Desuden er der for hver kategori også vist den højeste og den laveste omkostning på tværs af kommunerne, hvilket giver et billede af variationen på tværs af de fire kommuner. En detaljeret opgørelse af omkostningerne i hver enkelt kommune er vist i Bilagstabel 1.1.

Tabel 5.1 Gennemsnitlige omkostninger til etablering og drift på tværs af de fire kommuner samt højeste og laveste omkostning på tværs af kommunerne i hver kategori. Kroner.

	Gennemsnit på tværs af de fire kommuner	Laveste værdi	Højeste værdi
Samlede udgifter til ICM-indsatsen	3.378.500	2.312.386	4.103.856
Heraf etableringsudgifter	732.477	250.309	1.278.284
- Heraf lønudgifter	684.628	250.309	1.220.747
- Heraf andre etableringsudgifter	47.848	0	103.856
Heraf driftsudgifter	2.646.024	2.062.077	3.267.159
- Heraf lønudgifter	2.485.078	2.013.052	2.812.861
- Heraf andre driftsudgifter	160.945	46.179	454.298
Antal måneder i drift	22	21	27
Gennemsnitlige driftsudgifter pr. måned i drift	121.132	76.373	155.579

Anm.: I kommune A er under andre driftsudgifter også medregnet udgiften til tomgangsleje.

Kilde: Egne beregninger baseret på økonomiske oplysninger om omkostningerne til indsatsen fra de fire kommuner.

De gennemsnitlige omkostninger til ICM-indsatsen pr. kommune er ca. 3,4 mio. kr. Der er en variation fra 2,3 mio. kr. i den kommune, hvor omkostningerne har været lavest, til 4,1 mio. kr. i den kommune, hvor omkostningerne har været højest. Det skyldes variationer i både etablerings- og driftsomkostningerne mellem kommunerne.

De gennemsnitlige etableringsomkostninger har været ca. 0,7 mio. kr. pr. kommune. Der er dog en betydelig variation i etableringsomkostningerne mellem kommunerne fra ca. 0,25 mio. kr. i den kommune, hvor etableringsomkostningerne har været lavest, til ca. 1,3 mio. kr. i den kommune, hvor etableringsomkostningerne har været højest. Det skyldes særligt, at indsatsen i nogle af kommunerne har bygget videre på tidligere indsatser baseret på Housing First-tilgangen, der er eller har været forankret i samme afdelinger, og hvor omkostningerne til at udvikle indsatsen generelt har været lavere, fx i forhold til udvikling af medarbejderkompetencer og etablering af sagsgange. I den kommune, der har haft de højeste etableringsudgifter, afspejler dette desuden nogle projektspecifikke forhold, hvor der undervejs skete en udskiftning af både projektlederen og nogle af ICM-medarbejderne, hvilket resulterede i omkostninger til at indkøre nye medarbejdere i projektet.

Langt hovedparten af etableringsomkostningerne vedrører lønomkostninger i form af lønudgifter til de ledere og medarbejdere, som har indgået i udviklingen af indsatsen, herunder møder på tværs af de forskellige afdelinger, der har været involveret i indsatsen, og udvikling af sagsgange og procedurer i indsatsen og mellem de forskellige afdelinger. Desuden indgår også omkostninger til kompetenceudvikling af medarbejderne, herunder deltagelse i undervisning om ICM-metoden.

De øvrige etableringsomkostninger er forholdsvis små med gennemsnitligt 48.000 kr. pr. kommune, der fx vedrører udgifter til indkøb af IT-udstyr, inventar, istandsættelser og lignende.

De gennemsnitlige driftsomkostninger har været ca. 2,65 mio. kr. med en variation fra ca. 2,1 mio. kr. i kommunen med de laveste driftsomkostninger til 3,3 mio. kr. i kommunen med de højeste driftsomkostninger. Ligesom for etableringsomkostningerne er også hovedparten af driftsomkostningerne gået til løn til de involverede medarbejdere.

Variationen i driftsudgifterne mellem kommunerne skyldes forskellige forhold, herunder at ICM-indsatsen i kommunen med de laveste driftsomkostninger har været baseret på en normering på 1,5 ICM-medarbejder, mens indsatsen i de tre andre kommuner har været baseret på en normering på 2,0 ICM-medarbejdere. Desuden er der også forskel mellem kommunerne på, hvor mange øvrige medarbejdere der har været involveret i projektorganiseringen, hvor der i to af kommunerne som tidligere nævnt har været tilknyttet både en medarbejder fra beskæftigelsesområdet og

en myndighedsrådgiver, som har haft en del af deres arbejdstid sat af til at varetage deres del af indsatsen i forhold til de unge i ICM-indsatsen.

Der er desuden også en variation i de øvrige driftsomkostninger på tværs af kommunerne, hvor disse udgifter har været 46.000 kr. i kommunen med de laveste øvrige driftsomkostninger og 454.000 kr. i kommunen med de højeste øvrige driftsomkostninger. Når der i en af kommunerne (Kommune A) har været væsentligt højere udgifter til øvrige driftsomkostninger end i de øvrige kommuner, skyldes det særligt, at der i denne kommune i forbindelse med brugen af den kommunale boliganvisning til at skaffe boliger til de unge i indsatsen har været forholdsvis høje udgifter til tomgangsleje, det vil sige til at betale huslejeomkostningerne til boligselskaberne, fra en bolig meldes ind til anvisning, til boligen lejes ud til den unge.

Derudover vedrører de øvrige driftsomkostninger udgifter til fx transport, supervision, aktiviteter, forplejning og lignende.

Når driftsomkostningerne holdes op imod antallet af måneder, som indsatsen har været i drift, har de gennemsnitlige omkostninger til ICM-indsatsen pr. måned i drift været 121.000 kr. beregnet som et gennemsnit på tværs af de fire kommuner.

5.2 ICM-indsatsens økonomiske perspektiver

Kommunerne er generelt blevet bedt om at vurdere de økonomiske aspekter af indsatsen. Heri indgår også en vurdering af, hvilke omkostninger der for kommunen ville være forbundet med de unge i indsatsen, såfremt de ikke havde deltaget i ICM-indsatsen. Det er det såkaldte basisalternativ. Det kan imidlertid være vanskeligt præcist at afgøre, hvilken indsats de unge ville have modtaget, såfremt de ikke havde deltaget i ICM-indsatsen, og hvornår de i givet fald ville have modtaget en anden indsats. På den ene side modtager de fleste af de unge en ydelse og har i den forbindelse kontakt med sagsbehandlere i beskæftigelsessystemet. På den anden side har mange af de unge befundet sig i en ustabil situation, hvor de ikke nødvendigvis har kontakt til kommunens øvrige støtteindsatser, og hvor de samtidig forsøger at overnatte fx hos familie og venner, så længe de kan. Det kan derfor være vanskeligt at vurdere, i hvilket omfang og hvornår de unge ville være kommet i kontakt med andre indsatser i kommunen. Projektmedarbejderne vurderer dog, at det formentlig ville være et spørgsmål om tid, før nogle af de unge ville have fået brug for hjælp. De vurderer, at nogle af de unge formentlig ville være blevet henvist til almindelig § 85-bostøtte, hvis ICM-indsatsen ikke havde været tilgængelig. Som det er fremgået af afsnit 4.1, vurderer projektmedarbejderne dog samtidig, at den almindelige § 85-bostøtte ikke er ligeså velegnet som støtteindsats for de unge, da den typisk ikke har samme mulighed for fleksibilitet og intensitet i støtten som ICM-

indsatsen. Nogle af de unge ville således formentlig have haft svært ved at tage imod en sådan indsats.

Flere af projektlederne peger på, at nogle af de unge formentlig på et tidspunkt ville være blevet indskrevet på en § 110-boform, særligt når deres netværk på et tidspunkt var slidt ned, og de havde udtømt mulighederne for at overnatte hos familie, venner og bekendte. Her peger projektlederne på, at et ophold på en § 110-boform typisk er forbundet med meget store omkostninger for kommunen. Prisen for et ophold på en § 110-boform vil således ofte være mellem 40.000 og 60.000 kr. om måneden. Særligt efter regelændringerne på hjemløshedsområdet i 2023 påhviler det kommunerne selv at dække hele udgiften til boformsopholdet efter 4 måneder, hvilket efter en indfasningsperiode vil blive nedsat til 3 måneder. En af projektlederne fremhæver i den forbindelse, at der kun skal ganske få længerevarende ophold på en § 110-boform til, før hele eller det meste af omkostningen til ICM-indsatsen kan have tjent sig selv hjem igen. En anden projektleder fremhæver, at man i den pågældende kommune ser en del borgere i starten af 30'erne henvende sig på § 110-boformerne, og at disse borgere typisk er meget udsatte med komplekse problemer knyttet til fx psykiske lidelser og omfattende misbrugsproblemer. Projektlederen fremhæver i den forbindelse, at hvis det ikke lykkes at bremse den fremadskridende udsathed for de unge tidligere, risikerer de at have et meget mere omfattende indsatsbehov, når de bliver ældre. Som en af projektlederne fremhæver, kan ICM-indsatsen til de unge tidligere i deres unge voksenliv ses som en investering, både i forhold til, at de unge kan opnå en forbedring i deres livssituation, og set for kommunen på længere sigt i forhold til at reducere det fremtidige indsatsbehov for de unge. Det er således vigtigt ikke kun at vurdere de økonomiske aspekter af ICM-indsatsen i forhold til de alternative udgifter her og nu, idet omkostningerne til indsatsen i høj grad skal holdes op imod de fremtidige udgifter til indsatser for de unge, såfremt det ikke lykkes at forbedre deres livssituation, og at udsatheden i stedet forværres, som de unge bliver ældre.

Omkostningerne til løn til medarbejderne udgør som tidligere nævnt langt hovedparten af omkostningerne til ICM-indsatsen. I en af kommunerne, Kommune A, har der dog også været en forholdsvis stor udgiftspost i forbindelse med de øvrige driftsomkostninger. Det skyldes, at der i Kommune A har været en forholdsvis stor udgift til at betale tomgangsleje i de almene ungdomsboliger, som gennem den kommunale boliganvisning er blevet anvendt til at kunne boligplacere de unge. Denne udgift har andraget ca. 400.000 kr., hvilket skal ses i forhold til de 33 unge, der har deltaget i et ICM-forløb i den pågældende kommune.

Kommunen har således ikke ventet på først at gå i gang med at søge en bolig til den unge gennem anvisningen, når den unge var visiteret til ICM-indsatsen, da der i de fleste tilfælde på forhånd har stået boliger klar, der kunne benyttes i indsatsen. Det har muliggjort, at det i vid udstrækning har været muligt at stå klar med en

bolig meget hurtigt, når en ung er blevet indskrevet i indsatsen. I langt de fleste tilfælde har den unge fået en boligløsning på under en måned og i nogle tilfælde i løbet af kun 1-2 uger. Dermed har det været muligt i meget vid udstrækning at realisere en indsats, baseret på den oprindelige Housing First-tilgang, hvor borgeren ofte får adgang til en bolig allerede ved en af de første kontakter og i nogle tilfælde ved den allerførste kontakt med støtteteamet (Tsemberis, 2010).

Som tidligere nævnt, er den hurtige boligløsning formentlig også medvirkende til, at ICM-forløbene gennemsnitligt set har været kortere i denne kommune, og at det har været muligt at afslutte flere af forløbene og derved også få plads til nye unge i indsatsen. Projektlederen påpeger dog, at i en almindelig driftskontekst, hvor der ikke ville have været puljemidler til rådighed til at udvikle en sådan smidig praksis i forhold til boligplaceringen, ville det formentlig være svært at få afsat et så forholdsvis stort beløb til at dække tomgangsleje. Projektlederen fremhæver dog, at udgiften skal ses i et længere tidsperspektiv, hvor det efter projektlederens vurdering potentielt vil kunne spare kommunen for betydelige udgifter til en del af disse unge, fordi deres støttebehov vil være mindre i årene fremover. Som i flere af de øvrige kommuner påpeger projektlederen, at hvis indsatsen har medvirket til, at blot nogle få af de unge ikke får ophold på en § 110-boform, vil en stor del af udgifterne – også til tomgangslejen – formentlig være tjent hjem igen for kommunen.

Endelig handler et økonomisk perspektiv omkring indsatsen også om, at nogle af de unge gennem indsatsen er lykkedes med at komme i beskæftigelse. Som tidligere nævnt, er det alt i alt 31 % af de unge, der undervejs gennem forløbet på et tidspunkt har haft ordinære lønnede timer i beskæftigelse. En registrering af omfanget af beskæftigelsen, og hvorvidt de unge er blevet selvforsørgende, har dog ikke været en del af projektets dokumentation. Ifølge projektmedarbejderne er nogle af de unge blevet selvforsørgende, mens andre har lønnede timer i et vist omfang, mens de stadig modtager en ydelse. Der er også nogle af de unge, som har haft lønnet beskæftigelse på et tidspunkt i løbet af indsatsperioden, men som har mistet beskæftigelsen igen. Flere af projektlederne fremhæver, at når det lykkes for en ung at blive selvforsørgende, kan det også indebære en stor gevinst for kommunen, særligt hvis det lykkes at fastholde beskæftigelsen på længere sigt.

For kommunerne skal omkostningerne til indsatsen her og nu således i høj grad holdes op imod mulige fremtidige gevinster i forhold til udgifterne til såvel sociale indsatser som til forsørgelsesydelse. Flere af projektlederne påpeger dog også, at der generelt mangler studier af de langsigtede økonomiske perspektiver ved brugen af de specialiserede støttemetoder, og at det er svært at overbevise beslutningstagerne i en kommune om perspektiverne ved at investere i indsatsen uden en sådan dokumentation.

5.3 Behov og potentiale for brug af ICM-indsatsen i andre kommuner

Som led i evalueringen er det også undersøgt, hvilket behov og potentiale der kan være for en ICM-indsats i andre kommuner. Derfor er der foretaget interview med en nøglemedarbejder i to andre kommuner, der i både størrelse og profil minder om flere af de kommuner, der har deltaget i modningsprojektet. Det viste sig, at begge disse kommuner allerede gjorde brug af ICM-metoden, og at denne indsats ikke specifikt var målrettet unge, men var henvendt til borgere i alle aldersgrupper. I begge kommuner var der kun ganske få unge i ICM-forløb. Det viste sig i den forbindelse, at det bl.a. skyldes, at man i de pågældende kommuner har en praksis for kun at bruge ICM-metoden til den målgruppe, der er omfattet af den statslige refusionsordning i forhold til servicelovens § 85a, det vil sige borgere, der udskrives fra et ophold på en § 110-boform. I begge kommuner vurderede de interviewede medarbejdere dog, at der også vil være fx unge "sofasovere", der ville have gavn af ICM-metoden. I begge kommuner var der en forventning om, at når refusionsordningen om kort tid forventes at blive udvidet til alle grupper af borgere i hjemløshed, ville man formentlig i højere grad også benytte ICM-metoden til disse grupper. En udfordring i begge disse kommuner er ifølge de interviewede medarbejdere imidlertid, at der ikke er så godt et kendskab til målgruppen af sofasovere blandt de unge, hvilket hænger sammen med, at der ikke er en systematisk opsporingsindsats. I begge kommuner vurderede medarbejderne i den sammenhæng, at der også ville være et potentiale for at benytte den systematiske opsporingsindsats, som indgår i indsatsmodellen.

Medarbejderne i de to kommuner vurderede også perspektiverne for brugen af ICM-indsatsen til målgruppen af unge i risiko for hjemløshed. I den ene af kommunerne vurderede medarbejderen, at der formentlig også ville være unge i risikogruppen, der kunne have behov for ICM-indsatsen, mens medarbejderen i den anden kommune vurderede, at de fleste unge i risikogruppen formentlig snarere ville være i målgruppe for en CTI-indsats. I begge kommuner fremhævede medarbejderne imidlertid, at ud fra økonomiske hensyn var det i øjeblikket ikke realistisk, at ICM-indsatsen ville blive brugt til de unge i risikogruppen, fordi brugen af ICM-indsatsen til denne målgruppe ikke er omfattet af den statslige refusionsordning i forhold til brugen af indsatserne under servicelovens § 85a.

Litteratur

Benjaminsen, L. (2024). *Hjemløshed i Danmark, 2024. National kortlægning*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L. & Grønfeldt, L. (2022). *Housing First for Unge*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L., Vistisen, L. & Christensen, R.A. (2019). *Afprøvning af midlertidige overgangsboliger med ICM-bostøtte til unge i hjemløshed: Afsluttende evaluering*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd & Rambøll.

Benjaminsen, L., Christensen, R.A. & Hundahl, M.S. (2020). *Udbredelsen af Housing First: Muligheder og barrierer i implementeringen af Housing First på hjemløshedsområdet i Danmark*. København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Benjaminsen, L., Dyrby, T.M., Enemark, M.H., Thomsen, M.T., Dalum, H.S. & Vinther, U.L. (2017). *Housing First i Danmark: Evaluering af Implementerings- og forankringsprojektet i 24 kommuner*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Rambøll & SFI (2013). *Hjemløsestrategien: Afsluttende rapport*. København: Rambøll & SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Rambøll & VIVE (2018). *En helhedsorienteret og tidlig indsats mod hjemløshed blandt unge og unge i risiko for hjemløshed: Evalueringsrapport*. København: Rambøll og VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Tsemberis, S. (2010). *Housing First: The Pathways Model to End Homelessness for People with Mental Illness and Addiction*. Minneapolis: Hazelden Press.

Bilag 1 Bilagstabel

Bilagstabel 1.1 Omkostninger til etablering og drift af indsatsen i hver af de fire kommuner i de fire kommuner. Kroner.

	Kommune A	Kommune B	Kommune C	Kommune D	De fire kommuner i alt
Samlede udgifter til ICM-indsatsen	4.103.856	2.312.386	3.876.832	3.220.926	13.514.000
Heraf etableringsudgifter	836.697	250.309	1.278.284	564.616	2.929.906
- Heraf lønudgifter	732.841	250.309	1.220.747	534.379	2.738.513
- Heraf andre etableringsudgifter	103.856	0	57.537	30.237	191.393
Heraf driftsudgifter	3.267.159	2.062.077	2.598.548	2.656.310	10.584.094
- Heraf lønudgifter	2.812.861	2.013.052	2.504.269	2.610.131	9.940.313
- Heraf andre driftsudgifter	454.298	49.025	94.279	46.179	643.781
Antal måneder i drift	21	27	21	25	-
Gennemsnitlige driftsudgifter pr. måned i drift	155.579	76.373	123.740	128.837	121.132

Anm.: I Kommune A er under andre driftsudgifter også medregnet udgiften til tomgangsleje.

Kilde: Egne beregninger baseret på økonomiske oplysninger om omkostningerne til indsatsen fra de fire kommuner.

